

PELASTUSOPISTO

VASTAAKO PELASTUSOPISTON OPETUS TYÖELÄMÄN TARPEI-
TA?

Esa Kokki

Pelastusopiston julkaisu
B-sarja: Tutkimusraportit
7/2010

ISSN 1795-9160

ISBN 978-952-5905-02-1 (pdf)

PELASTUSOPISTO

Esa Kokki

Vastaako Pelastusopiston opetus työelämän tarpeita?

Tutkimusraportti, 49 s.

Joulukuu 2010

TIIVISTELMÄ

Tutkimuksen tarkoitus oli varmistaa Pelastusopiston strateginen rooli alan työelämän organisaatioiden henkilöstön kehittäjänä ja toimintatapojen uudistajana. Tutkimuksessa haluttiin selvittää kuinka hyvin Pelastusopiston tutkintojen sisällöt vastaavat työelämän tarpeita ja kuinka hyvin valmistuneet opiskelijat osaavat opetussuunnitelmissa mainitut asiat?

Tutkimuksen aineisto kerättiin kyselylomakkeella, joka lähetettiin kaksi-neljä vuotta sitten tutkinnon suorittaneille henkilöille.

Kaikkien tutkintojen tavoitteita pidettiin tärkeinä lukuun ottamatta muutamia poikkeuksia. Pelastajatutkinnon tavoitteista tärkeinä ei pidetty valistusta, asuinrakennusten palotarkastuksia, omatoimista varautumisen ja yleisen väestönsuojelun perusteita ja vapaaehtoisen palokuntatoiminnan perusteita. Alipäällystötutkinnon suorittaneet eivät pitäneet tärkeänä varautumisen perusteita. Pääällystötutkinnon tavoitteista ei pidetty tärkeänä ruotsinkieltä. Pelastaja- ja alipäällystötutkintoihin lisättyjä uusia tavoitteita pidettiin tärkeinä työelämän kannalta.

Lähes kaikki tutkinnon tavoitteet on opittu tai saavutettu hyvin lukuun ottamatta muutamia poikkeuksia. Niitä tavoitteita, joita ei ole opittu hyvin, ei pidetty myöskään tärkeinä. Pääällystö- ja hätäkeskuspäivystäjätutkinnon suorittaneiden mielestä he eivät olleet oppineet tai saavuttaneet tutkinnon tavoitteita niin hyvin kuin miten tärkeinä he tavoitteita pitivät. Alipäällystö- ja hätäkeskuspäivystäjätutkintojen tavoitteet on opittu tai saavutettu paremmin kuin kolme vuotta sitten tehdyssä tutkimuksessa.

Kyselyyn vastanneet antoivat myös kehitysehdotuksia tutkintojen parantamiseksi.

Pelastusopiston tutkintojen sisällöt vastaavat hyvin työelämän tarpeita. Lisäksi Pelastusopistosta valmistuneet opiskelijat osaavat hyvin opetussuunnitelmissa mainitut asiat.

Avainsanat: tutkinnon tavoitteiden arviointi, opetuksen arviointi

ALKUSANAT

Sisäasiainministeriön pelastusosaston ja Pelastusopiston tulossopimuksessa 2010 yhdeksi yhteiskunnallisen vaikuttavuuden mittariksi kirjattiin kyselytutkimuksen laatiminen Pelastusopiston entisille opiskelijoille, heidän esimiehilleen ja työnantajille. Tavoitteena oli varmistaa strateginen rooli työelämän organisaatioiden henkilöstön kehittäjänä ja toimintatapojen uudistajana.

Kyselytutkimus on toteutettu samalla tavoin kuin vuonna 2007 toteutettu kyselytutkimus. Kyselylomakkeiden puhtaaksikirjoituksessa ja kyselyjen lähettämisessä avustivat tutkimussihteerit Sanni Räisänen ja Elina Väisänen.

Kiitän kaikkia, jotka osallistuivat tutkimuksen toteutukseen.

Kuopiossa 14.12.2010

Esa Kokki

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO	8
2	TUTKIMUSMENETELMÄT JA AINEISTO	9
2.1	Tutkimusongelma	9
2.2	Aineiston hankinta	9
2.3	Aineiston käsittely	10
2.4	Tilastolliset menetelmät	10
2.5	Laadulliset tutkimusmenetelmät	10
3	TULOKSET	11
3.1	Pelastajat	11
3.1.1	Tutkinnon sisällön merkittävyys työelämän kannalta	11
3.1.2	Tutkinnon sisällön merkittävyys työelämän kannalta suhteessa muihin muuttujiin	13
3.1.3	Tutkinnon sisällön oppiminen	14
3.1.4	Tutkinnon sisällön oppiminen suhteessa muihin muuttujiin	16
3.1.5	Ehdotuksia tutkinnon kehittämiseksi	16
3.2	Pelastajien esimiehet	17
3.2.1	Tutkinnon sisällön merkittävyys työelämän kannalta	18
3.2.2	Tutkinnon sisällön oppiminen	18
3.2.3	Ehdotuksia tutkinnon kehittämiseksi	19
3.3	Alipäällystö	20
3.3.1	Tutkinnon sisällön merkittävyys työelämän kannalta	20
3.3.2	Tutkinnon sisällön merkittävyys työelämän kannalta suhteessa muihin muuttujiin	22
3.3.3	Tutkinnon sisällön oppiminen	22

3.3.4	Tutkinnon sisällön oppiminen suhteessa muihin muuttujiin	24
3.3.5	Ehdotuksia tutkinnon kehittämiseksi	25
3.4	Alipäällystön esimiehet	25
3.5	Päällystö	27
3.5.1	Tutkinnon sisällön merkittävyys työelämän kannalta	27
3.5.2	Tutkinnon sisällön merkittävyys työelämän kannalta suhteessa muihin muuttujiin	30
3.5.3	Tutkinnon sisällön oppiminen ja tavoitteiden saavuttaminen	31
3.5.4	Tutkinnon sisällön oppiminen ja tavoitteiden saavuttaminen suhteessa muihin muuttujiin	34
3.5.5	Ehdotuksia tutkinnon kehittämiseksi	35
3.6	Päällystön esimiehet	35
3.6.1	Tutkinnon sisällön merkittävyys työelämän kannalta	35
3.6.2	Ehdotuksia tutkinnon kehittämiseksi	36
3.7	Hätäkeskuspäivystäjät	37
3.7.1	Tutkinnon sisällön merkittävyys työelämän kannalta	37
3.7.2	Tutkinnon sisällön merkittävyys työelämän kannalta suhteessa muihin muuttujiin	39
3.7.3	Tutkinnon sisällön oppiminen	39
3.7.4	Tutkinnon sisällön oppiminen suhteessa muihin muuttujiin	42
3.7.5	Ehdotuksia tutkinnon kehittämiseksi	43
3.8	Hätäkeskuspäivystäjien esimiehet	43
4	POHDINTA	44
4.1	Tutkimuksen toteutuksesta	44
4.2	Tuloksista	45
4.2.1	Pelastajatutkinto	45

4.2.2	Alipäällystötutkinto	45
4.2.3	Päällystötutkinto	46
4.2.4	Hätäkeskuspäivystäjätutkinto	47
4.3	Yhteenveto	47
	LÄHTEET	49

1 JOHDANTO

Pelastusopistolla on monopoliasema pelastustoimen opetuksessa Suomessa. Lain mukaan Pelastusopiston on vastattava järjestämänsä opetuksen laadusta ja jatkuvasta kehittämisestä. Pelastusopiston arvot ovat luotettavuus, palvelukyky ja kehittyvä asiantuntijuus. Pelastusopiston tahtotila on olla arvostettu asiantuntijaorganisaatio, vetovoimainen opiskelu- ja työyhteisö sekä palveleva yhteistyökumppani.

Tutkimuksen tarkoitus oli selvittää, onko Pelastusopistolla strategista roolia pelastusalan työelämän organisaatioiden henkilöstön kehittäjänä ja toimintatapojen uudistajana? Onko rooli sellainen kuin sen kuvitellaan olevan? Onko annettu opetus laadukasta? Kehitetäänkö opetusta tarkoituksenmukaiseksi? Vastaako Pelastusopistolta valmistuneiden ja heidän työnantajien mielipiteet Pelastusopistosta, sen tutkinnoista ja opetuksesta edellä mainittuja arvoja ja toteutuuko edellä mainittu tahtotila?

Tässä tutkimusraportissa pyritään vastaamaan edellä mainittuihin kysymyksiin. Luvussa 2 kuvataan tutkimusongelma, esitellään tutkimusaineisto ja käytetyt tutkimusmenetelmät. Luvussa 3 käsitellään kyselytutkimuksen tuloksia. Lopuksi pohditaan tutkimuksen toteutusta ja tuloksia sekä kiteytetään yhteenvedoon tutkimuksen tulos. Liitteenä on tutkinnon suorittaneille lähetetyt kyselylomakkeet.

2 TUTKIMUSMENETELMÄT JA AINEISTO

2.1 Tutkimusongelma

Tutkimuksessa haluttiin saada selville Pelastusopiston pelastaja-, alipäällystö-, päällystö- ja hätäkeskuspäivystäjätutkinnon opetuksen sisällöistä:

Kuinka hyvin tutkinnon sisältö vastaa työelämän tarpeita?

ja

Kuinka hyvin opiskelijat osaavat opetussuunnitelmassa mainitut asiat?

Tutkimuksen kyselylomakkeessa esitetyt väittämät valittiin tutkintojen opetussuunnitelmien perusteella tutkinnon sisällön ja tavoitteiden mukaisiksi. Tutkimuksessa haluttiin saada selville Pelastusopistolta valmistuneiden opiskelijoiden mielipide sekä heidän esimiestensä kautta työnantajien mielipiteet.

2.2 Aineiston hankinta

Tutkimuksen otoksen muodostivat Pelastusopistolta pelastaja-, alipäällystö- ja hätäkeskuspäivystäjätutkinnon suorittaneet syyslukukaudesta 2005 alkaen aina syyslukukauden 2008 loppuun saakka sekä kaikki pelastuslaitoksilla työskentelevät päällystökursseilta vuosina 2006–2008 valmistuneet opiskelijat.

Kyselytutkimus toteutettiin Internet-pohjaisella Webropol-ohjelmalla. Otokseen valituille henkilöille lähetettiin sähköpostilla pyyntö vastata Internet-sivulla avautuvaan kyselylomakkeeseen.

Kyselylomakkeessa esitetyt väittämät valittiin tutkintojen opetussuunnitelmien perusteella tutkinnon sisällön ja tavoitteiden mukaisiksi (Liitteet 1–4). Vastausten avulla haluttiin saada selville kuinka tärkeinä opetussuunnitelmien sisältöä pidetään ja kuinka hyvin opiskelijat osaavat opetussuunnitelmissa mainitut asiat.

Sähköpostiosoitteet saatiin selville Pelastusopiston opiskelijarekisteristä, pelastustoimen resurssi- ja onnettomuustilastojärjestelmästä sekä sisäasiainministeriön sähköpostijärjestelmästä. Pelastusopistolta valmistuneiden lähimpien esimiesten sähköpostiosoitteet kysyttiin kyselylomakkeen taustatiedoissa.

Pelastusopistolta valmistuneille pyyntö vastata kyselylomakkeeseen lähetettiin touku- kuussa 2010. Esimiehille osoitettuun kyselylomakkeeseen vastauspyyntö lähetettiin syyskuussa 2010.

2.3 Aineiston käsittely

Pelastajakurssien 47–50 opintosuunnitelmassa oli kirjattu 11 tavoitetta ja pelastajakurssien 51–61 opintosuunnitelmassa oli 14 tavoitetta. Tavoitteista 11 oli yhteisiä kaikille tarkastelluille pelastajakursseille, joten ne yhdistettiin analysointivaiheessa. Kolme lisäkysymystä analysoitiin ainoastaan pelastajakurssien 51–61 osalta. Alipäällystökurssin 23 opintosuunnitelmassa oli kirjattu 9 tavoitetta ja alipäällystökurssien 24–27 opintosuunnitelmassa oli 12 tavoitetta. Tavoitteista 9 oli yhteisiä kaikille tarkastelluille alipäällystökursseille, joten ne yhdistettiin analysointivaiheessa. Kolme lisäkysymystä analysoitiin ainoastaan alipäällystökurssien 24–27 osalta. Kyselylomakkeen vastaukset tallennettiin Excel-tiedostoiksi.

2.4 Tilastolliset menetelmät

Aineisto analysoitiin SPSS-ohjelmalla. Aineiston luokitteluasteikollisten muuttujien arvojen vaihtelua tarkasteltiin laskemalla lukumääriä. Järjestysasteikollisten muuttujien arvojen vaihtelua tarkasteltiin laskemalla lukumääriä, keskilukuna mediaania ja hajontalukuina ala- ja yläkvartiilia sekä piirtämällä boxplot-kuvioita. Muuttujien välisiä yhteyksiä tarkasteltiin ristiintaulukoiden avulla ja testattiin χ^2 -riippumattomuustestillä.

2.5 Laadulliset tutkimusmenetelmät

Kyselylomakkeen vapaa kysymys analysoitiin aineistolähtöisen analyysin keinoin; luokittelemalla vastaukset ja sisällön analyysillä.

3 TULOKSET

3.1 Pelastajat

Kyselylomake lähetettiin yhteensä 220:lle pelastajakursseilta 47–61 valmistuneelle opiskelijalle. Kyselyyn tuli 93 vastausta, eli vastausprosentti oli 42 %. Kaikista vastaajista 38 % oli määräaikaissa työsuhteessa ja 62 % vakituisessa tai toistaiseksi voimassa olevassa työsuhteessa. Vastauksia tuli jokaiselta pelastustoimen alueelta lukuun ottamatta Etelä-Savoa, Keski-Pohjanmaata ja Kainuuta.

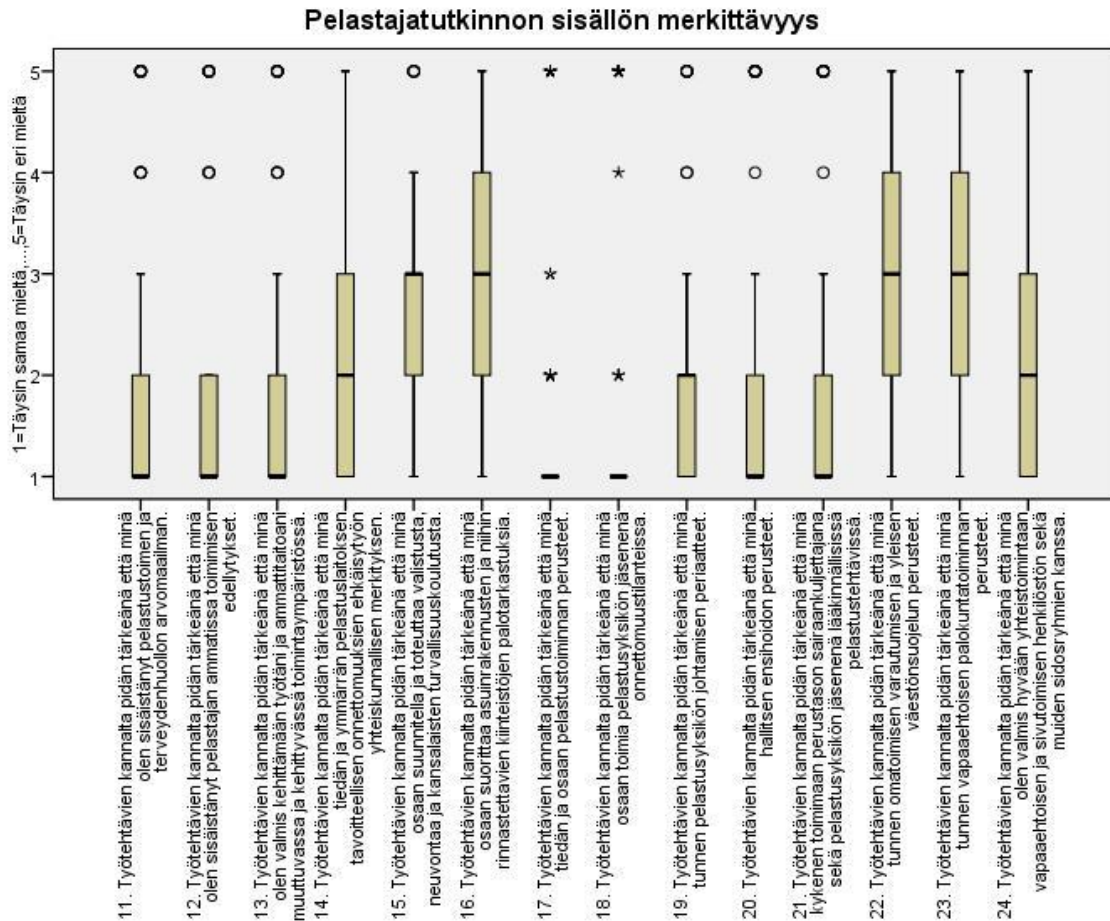
3.1.1 Tutkinnon sisällön merkittävyys työelämän kannalta

Tutkinnon sisällön merkittävyyttä työelämän kannalta selvitettiin asettamalla pelastajakursseilta 47–50 valmistuneille 11 kysymystä ja pelastajakursseilta 51–61 valmistuneille 14 kysymystä (kolme lisäkysymystä) muotoon ”Työtehtävien kannalta pidän tärkeänä, että minä...”. Kysymyksiin vastattiin asteikolla 1–5, missä 1 tarkoitti mielipidettä ”Täysin samaa mieltä” ja 5 mielipidettä ”Täysin eri mieltä”. Yhteenvedo mielipiteiden vaihtelusta on esitetty Kuvassa 1.

Keskimäärin **erittäin tärkeinä** pelastajatutkinnon opintosuunnitelman 14 tavoitteesta pidettiin seuraavia seitsemää tavoitetta:

- pelastustoimen ja terveydenhuollon arvomaailman sisäistäminen,
- pelastajan ammatissa toimimisen edellytysten sisäistäminen (tämä oli pelastajakursseilla 51–61 opintosuunnitelman tavoitteena),
- työn ja ammattitaidon kehittämisvalmius muuttuvassa ja kehittyvässä toimintaympäristössä (tämä oli pelastajakursseilla 51–61 opintosuunnitelman tavoitteena),
- pelastustoiminnan perusteiden tietämys ja osaaminen,
- pelastusyksikön jäsenenä onnettomuustilanteessa toimimisen osaaminen,

- ensihoidon perusteiden hallinta (tämä oli pelastajakursseilla 51–61 opintosuunnitelman tavoitteena) ja
- kyky toimia perustason sairaankuljettajana sekä pelastusyksikön jäsenenä lääkinellisissä pelastustehtävissä.

Kuva 1. Boxplot-kuvio pelastajatutkinnon sisällön merkittävyyteen liittyneissä kysymyksissä. Vahvennettu viiva on mediaanin, ”laatikon” yläreuna yläkvartiiliin ja alareuna alakvartiiliin kohdalla. Tähdillä ja ympyröillä on merkitty poikkeavia havainnoja. Mediaani kuvaa muuttujan keskimääräistä arvoa. Ala- ja yläkvartiiliin välissä on puolet muuttujan arvoista. Mitä alempana vahvennettu viiva kuviossa on, sitä merkittävämpänä tutkinnon tavoitetta keskimäärin pidetään.

Keskimäärin **tärkeinä** pelastajatutkinnon opintosuunnitelman 14 tavoitteesta pidettiin seuraavia kolmea tavoitetta:

- pelastuslaitoksen tavoitteellisen onnettomuuksien ennaltaehkäisytyön tietämys ja ymmärtäminen,
- pelastusyksikön johtamisen periaatteiden tunteminen ja
- valmius hyvään yhteistoimintaan vapaaehtoisen ja sivutoimisen henkilöstön sekä muiden sidosryhmien kanssa.

Seuraavia neljää tavoitetta **ei** pidetty keskimäärin **tärkeänä**, mutta **ei myöskään merkityksettömänä**:

- valistuksen, neuvonnan ja kansalaisten turvallisuuskoulutuksen suunnittelu ja toteutus,
- asuinrakennusten ja niihin rinnastettavien kohteiden palotarkastukset,
- omatoimisen varautumisen ja yleisen väestönsuojelun perusteiden tunteminen ja
- vapaaehtoisen palokuntatoiminnan perusteiden tunteminen.

3.1.2 Tutkinnon sisällön merkittävyys työelämän kannalta suhteessa muihin muuttujiin

Vastaajan työsopimuksen laadulla oli yhteys siihen kuinka merkittävänä tämä piti tutkinnon sisältöaiheista omatoimisen varautumisen ja yleisen väestönsuojelun perusteiden tuntemista. Määräaikaisessa työsuhteessa olleista 43 % ei pitänyt osatavoitetta tärkeänä, kun vakituisissa tai toistaiseksi voimassa olevissa työsuhteissa olevissa työsuhteissa olleista osuus oli 25 %.

Pelastusopistolla suoritettujen kurssien vaikutusta ei ollut mielekäästä tarkastella 15 kurssin välillä. Sen sijaan vanhaa opintosuunnitelmaa noudattaneet pelastajakurssit 47–50 yhdistettiin ja niitä verrattiin uutta opintosuunnitelmaa noudattaneisiin pelastajakursseihin 51–61. Näiden ryhmien välillä ei ollut eroja.

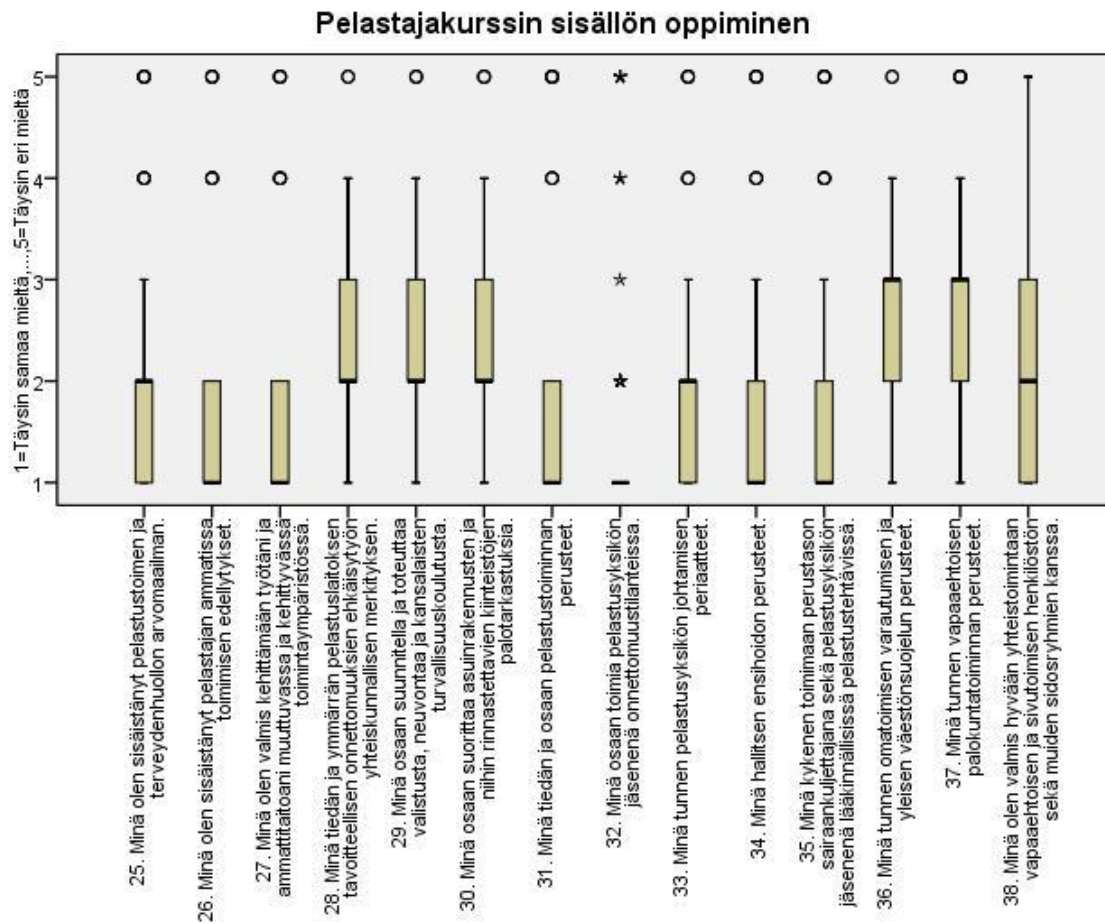
3.1.3 Tutkinnon sisällön oppiminen

Tutkinnon sisällön oppimista selvitettiin asettamalla pelastajakursseilta 47–50 valmistuneille 11 kysymystä ja pelastajakursseilta 51–61 valmistuneille 14 kysymystä (kolme lisäkysymystä) muotoon ”Minä tiedän...”, ”Minä osaan...”, jne. Kysymyksiin vastattiin asteikolla 1–5, missä 1 tarkoitti mielipidettä ”Täysin samaa mieltä” ja 5 mielipidettä ”Täysin eri mieltä”. Yhteenvedo mielipiteiden vaihtelusta on esitetty Kuvassa 2.

Keskimäärin **erittäin hyvin opittuina** pelastajatutkinnon opintosuunnitelman 14 tavoitteesta pidettiin seuraavia kuutta tavoitetta:

- pelastajan ammatissa toimimisen edellytysten sisäistäminen (tämä oli pelastajakursseilla 51–61 opintosuunnitelman tavoitteena),
- työn ja ammattitaidon kehittämisvalmius muuttuvassa ja kehittyvässä toimintaympäristössä (tämä oli pelastajakursseilla 51–61 opintosuunnitelman tavoitteena),
- pelastustoiminnan perusteiden tietämys ja osaaminen,
- pelastusyksikön jäsenenä onnettomuustilanteessa toimimisen osaaminen,
- ensihoidon perusteiden hallinta (tämä oli pelastajakursseilla 51–61 opintosuunnitelman tavoitteena) ja
- kyky toimia perustason sairaankuljettajana sekä pelastusyksikön jäsenenä lääkinnällisissä pelastustehtävissä.

Näitä kaikkia tavoitteita vastaajat pitivät erittäin tärkeinä.

Kuva 2. Boxplot-kuvio pelastajatutkinnon sisällön oppimiseen liittyneissä kysymyksissä.

Keskimäärin **hyvin opittuina** pelastajatutkinnon opintosuunnitelman 14 tavoitteesta pidettiin seuraavia kuutta tavoitetta:

- pelastustoimen ja terveydenhuollon arvomaailman sisäistäminen,
- pelastuslaitoksen tavoitteellisen onnettomuuksien ennaltaehkäisytyön yhteiskunnallisen merkityksen tietämys ja ymmärtäminen,
- valistuksen ja neuvonnan suunnittelu- ja toteutustaito,
- asuinrakennusten palotarkastusten suorittamistaito,

- pelastusyksikön johtamisen periaatteiden tunteminen ja
- valmius hyvään yhteistoimintaan vapaaehtoisen ja sivutoimisen henkilöstön sekä muiden sidosryhmien kanssa.

Seuraavaa kahta tavoitetta **ei** pidetty keskimäärin **hyvin opittuina, mutta ei myöskään huonosti** opittuina:

- omatoimisen varautumisen ja yleisen väestönsuojelun perusteiden tunteminen ja
- vapaaehtoisen palokuntatoiminnan perusteiden tunteminen.

Näitä kumpaakaan tavoitteita vastaajat eivät pitäneet tärkeinä, mutta eivät myöskään merkityksettöminä.

3.1.4 Tutkinnon sisällön oppiminen suhteessa muihin muuttujiin

Pelastusopistolla suoritetulla kurssilla ei näyttänyt olevan yhteyttä tutkinnon sisällön oppimiseen.

Tutkinnon sisällön oppimisella ja tutkinnon sisällön merkittävyydellä työelämän kannalta oli selkeä yhteys kaikkien muuttujien suhteen, joita ei ole opittu niin hyvin kuin muita tavoitteita. Tilastollisesti merkitsevä riippuvuus löytyi opiskelijoiden vastauksissa oppimisen ja työelämän kannalta merkittävänä pitämisen välillä.

3.1.5 Ehdotuksia tutkinnon kehittämiseksi

Kyselylomakkeen loppuksi annettiin mahdollisuus kirjoittaa mielipiteitä ja kommentteja tutkinnon parantamiseksi ja kehittämiseksi. Yli puolet vastaajista (57 kpl, 61 %) käytti tilaisuutta hyväkseen ja kommentoivat tutkimuksen sisältöä.

Yleisenä tutkinnon parantamisehdotuksena mainittiin että tutkinto tulisi saada terveydenhuollon ammattinimikkeisiin. Tämä edistäisi mm. jatko-opiskelumahdollisuuksia. Tämä vaatisi todennäköisesti ensihoito-opetuksen lisäämistä. Ensihoidon opetuksen lisääminen oli yleisin ehdotus mitä toivottiin lisättävän pelastajakurssin opintoihin.

Useassa palautteessa mainittiin, että opetus saisi olla pidempi (esimerkiksi yksi luku-kausi lisää), jotta kaikki tarpeelliset asiat ehdittäisiin käsittelemään ja harjoittelemaan käytännössä.

Monessa kommentissa todettiin, että harjoituksissa käytetyt vahvuudet eivät vastaa todellisia tilanteita kentällä. Jollakin pelastuslaitoksella ei kuulemma edes mahdu pelastusyksikköautoon kuutta henkilöä, kun istuimia on vain viidelle henkilölle.

”Pelastustoiminnan harjoituksissa on liian isot vahvuudet, mitä normaali työssä ei ole. Esim. kahden henkilöauton liikenneonnettomuuden harjoituksessa oli heti noin 8 miestä ja kaksi ambulanssia kohteessa, mitä normaalielämässä ei yleensä ole. Aluksi ainakin olisi hyvä olla vain yksi pelastusyksikkö kohteessa ennen muiden tuloa. Samoin rakennuspalojen harjoitusten suhteen olisi hyvä pienentää alkutilanteen vahvuutta, ettei kaikki ole yhtäaikaa kohteessa.”

Käytännön harjoittelu, kädentaitojen harjoittelu, työvälineiden käyttö ja käsittely oli yksi yleinen teema, jonka osuutta opetuksessa toivottiin lisättävän. Teoriaopetusta ei nähty niin tarpeelliseksi kuin opetuksessa on toteutettu. Työharjoittelua ja työssäoppimisjaksoja haluttiin nykyistä pidemmiksi. Pelastajaoppilaat pitäisi velvoittaa kesätöihin pelastuslaitoksille. Käytännön harjoituksia haluttaisiin enemmän toteutettavan yhdessä alipäällystökurssien kanssa.

Palotarkastuksen, valistuksen ja varautumisen opetus on koettu turhaksi useiden mielestä, koska esimerkiksi Helsingissä miehistö ei tee palotarkastuksia tai valista. Myös viestintää oli joidenkin mielestä liikaa.

3.2 Pelastajien esimiehet

Kyselylomake lähetettiin yhteensä 74 pelastajatutkinnon suorittaneen tämän nimeämälle lähimmälle esimiehelle. Kyselyyn tuli 13 vastausta, eli vastausprosentti oli 18 %.

3.2.1 Tutkinnon sisällön merkittävyys työelämän kannalta

Tutkinnon sisällön merkittävyyttä työelämän kannalta selvitettiin asettamalla pelastajakursseilta 47–50 valmistuneiden esimiehille 11 kysymystä ja pelastajakursseilta 51–61 valmistuneiden esimiehille 14 kysymystä (kolme lisäkysymystä) muotoon ”Työtehtävien kannalta pidän tärkeänä, että työntekijä...”. Kysymyksiin vastattiin asteikolla 1–5, missä 1 tarkoitti mielipidettä ”Täysin samaa mieltä” ja 5 mielipidettä ”Täysin eri mieltä”.

Pelastajatutkinnon suorittaneiden esimiehet olivat useimmiten keskimäärin samaa mieltä tutkinnon suorittaneiden kanssa opettavien aiheiden tärkeydestä. Kaksi aihetta ei ole esimiestenkään mielestä tärkeitä pelastajatutkinnon opintojen tavoitteita. Esimiestenkään mielestä pelastajatutkinnon suorittaneiden ei ole tärkeää osata suorittaa asuinrakennusten ja niihin rinnastettavien kiinteistöjen palotarkastuksia eikä tuntea omatoimisen varautumisen ja yleisen väestönsuojelun perusteet.

Kolme aihetta esimiehet pitivät tärkeämpinä kuin tutkinnon suorittaneet. Esimiehet pitivät tärkeänä ($Md = 2$), että työntekijä osaa suunnitella ja toteuttaa valistusta, neuvontaa ja kansalaisten turvallisuuskoulutusta sekä tuntee vapaaehtoisen palokuntatoiminnan perusteet. Näitä pelastajatutkinnon suorittaneet eivät pitäneet tärkeinä ($Md = 3$). Esimiehet pitivät erittäin tärkeänä ($Md = 1$), että työntekijä tuntee pelastusyksikön johtamisen periaatteet. Tätä pelastajatutkinnon suorittaneet pitivät tärkeänä ($Md = 2$).

3.2.2 Tutkinnon sisällön oppiminen

Tutkinnon sisällön merkittävyyttä työelämän kannalta selvitettiin asettamalla pelastajakursseilta 47–50 valmistuneiden esimiehille 11 kysymystä ja pelastajakursseilta 51–61 valmistuneiden esimiehille 14 kysymystä (kolme lisäkysymystä) muotoon ”Työntekijä tietää...”, ”Työntekijä osaa...”, jne. Kysymyksiin vastattiin asteikolla 1–5, missä 1 tarkoitti mielipidettä ”Täysin samaa mieltä” ja 5 mielipidettä ”Täysin eri mieltä”.

Pelastajatutkinnon suorittaneiden esimiehet olivat useimmiten keskimäärin samaa mieltä tutkinnon suorittaneiden kanssa näiden osaamisesta. Esimiesten mielestä tutkinnon suorittaneet osaavat neljä aihetta paremmin kuin itse arvioivat osaavansa. Esimiesten mielestä työntekijät ovat sisäistäneet pelastustoimen ja terveydenhuollon arvomaailman

sekä tietävät ja ymmärtävät pelastuslaitoksen tavoitteellisen onnettomuuksien ehkäisyn yhteiskunnallisen merkityksen erittäin hyvin (Md = 1). Pelastajatutkinnon suorittaneet arvioivat osaavansa nämä hyvin (Md = 2). Esimiesten mielestä työntekijät tuntevat omatoimisen varautumisen ja yleisen väestönsuojelun perusteet ja vapaaehtoisen palokuntatoiminnan perusteet hyvin (Md =2). Pelastajatutkinnon suorittaneet arvioivat että he eivät osaa näitä hyvin (Md = 3).

3.2.3 Ehdotuksia tutkinnon kehittämiseksi

Kyselylomakkeen loppuun annettiin mahdollisuus kirjoittaa mielipiteitä ja kommentteja tutkinnon parantamiseksi ja kehittämiseksi. Esimiehistä seitsemän (54 %) käytti tilaisuutta hyväkseen ja kommentoi tutkimuksen sisältöä. Kädentaitojen opetus esimerkiksi asennus- ja korjaustöissä oli ainoa asia joka oli useammassa kuin yhdessä palautteessa mainittu asia.

3.3 Alipäällystö

Kyselylomake lähetettiin yhteensä 87 alipäällystökursseilta 23–27 valmistuneelle opiskelijalle. Kyselyyn tuli 24 vastausta, eli vastausprosentti oli 28 %. Vastaajista 88 % (21 kpl) oli vakituisessa työsuhteessa, loput olivat määräaikaisessa työsuhteessa. Vastauksia tuli 12:lta pelastustoimen alueelta.

3.3.1 Tutkinnon sisällön merkittävyys työelämän kannalta

Tutkinnon sisällön merkittävyyttä työelämän kannalta selvitettiin asettamalla alipäällystökurssi 23:lta valmistuneille 9 kysymystä ja alipäällystökursseilta 24–27 valmistuneille 12 kysymystä (kolme lisäkysymystä) muotoon ”Työtehtävien kannalta pidän tärkeänä, että minä...”. Kysymyksiin vastattiin asteikolla 1–5, missä 1 tarkoitti mielipidettä ”Täysin samaa mieltä” ja 5 mielipidettä ”Täysin eri mieltä”. Yhteenveto mielipiteiden vaihtelusta on esitetty Kuvassa 3.

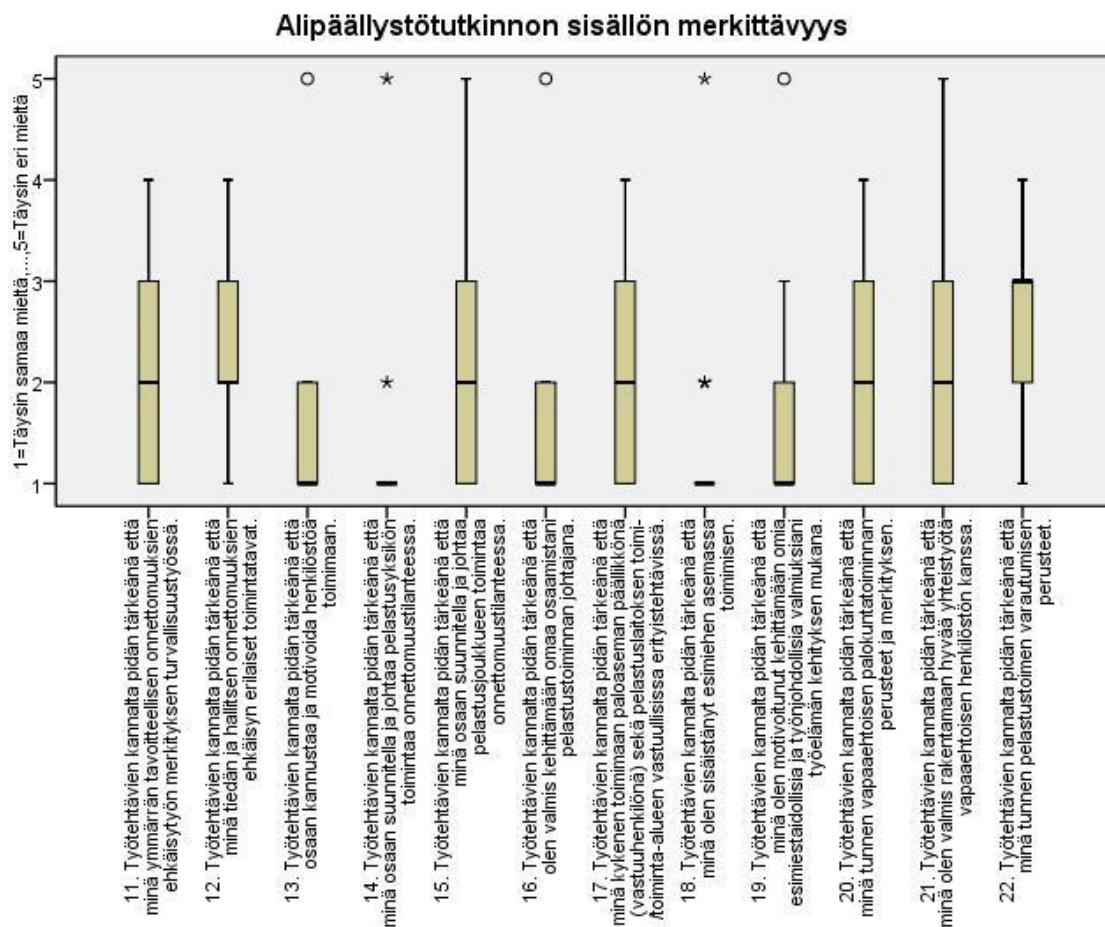
Keskimäärin **erittäin tärkeinä** alipäällystötutkinnon opintosuunnitelman 12 tavoitteesta pidettiin seuraavia viittä tavoitetta:

- henkilöstön kannustamis- ja motivointitaito (tämä oli alipäällystökursseilla 24–27 opintosuunnitelman tavoitteena),
- pelastusyksikön toiminnan suunnittelu- ja johtamistaito onnettomuustilanteissa,
- valmius kehittää omaa osaamista pelastustoiminnan johtajana (tämä oli alipäällystökursseilla 24–27 opintosuunnitelman tavoitteena),
- esimiehen asemassa toimimisen sisäistäminen ja
- motivoituneisuus kehittää omia esimiestaidollisia ja työnjohdollisia valmiuksia työelämän kehityksen mukana (tämä oli alipäällystökursseilla 24–27 opintosuunnitelman tavoitteena).

Keskimäärin **tärkeinä** alipäällystötutkinnon opintosuunnitelman 12 tavoitteesta pidettiin seuraavia viittä tavoitetta:

- tavoitteellisen onnettomuuksien ehkäisytyön merkityksen ymmärtäminen,
- onnettomuuksien ehkäisyn erilaisten toimintatapojen tietäminen ja hallitseminen,
- pelastusjoukkueen toiminnan suunnittelu- ja johtamistaito onnettomuustilanteissa,
- paloaseman vastuuhenkilönä ja pelastuslaitoksen toimi-/toiminta-alueen vastuullisissa erityistehtävissä toimiminen,
- vapaaehtoisen palokuntatoiminnan perusteiden ja merkityksen tunteminen ja
- valmius rakentaa hyvää yhteistoimintaa vapaaehtoisen henkilöstön kanssa.

Alipäällystötutkinnon opintosuunnitelman 12 tavoitteesta varautumisen perusteiden tuntemista **ei** pidetty keskimäärin **tärkeänä, mutta ei myöskään merkityksettömänä** tavoitteena.

Kuva 3. Boxplot-kuvio alipäällystötutkinnon sisällön merkittävyyteen liittyneissä kysymyksissä. Alipäällystökurssilta 23 valmistuneet eivät vastanneet kysymyksiin 13, 16 ja 19.

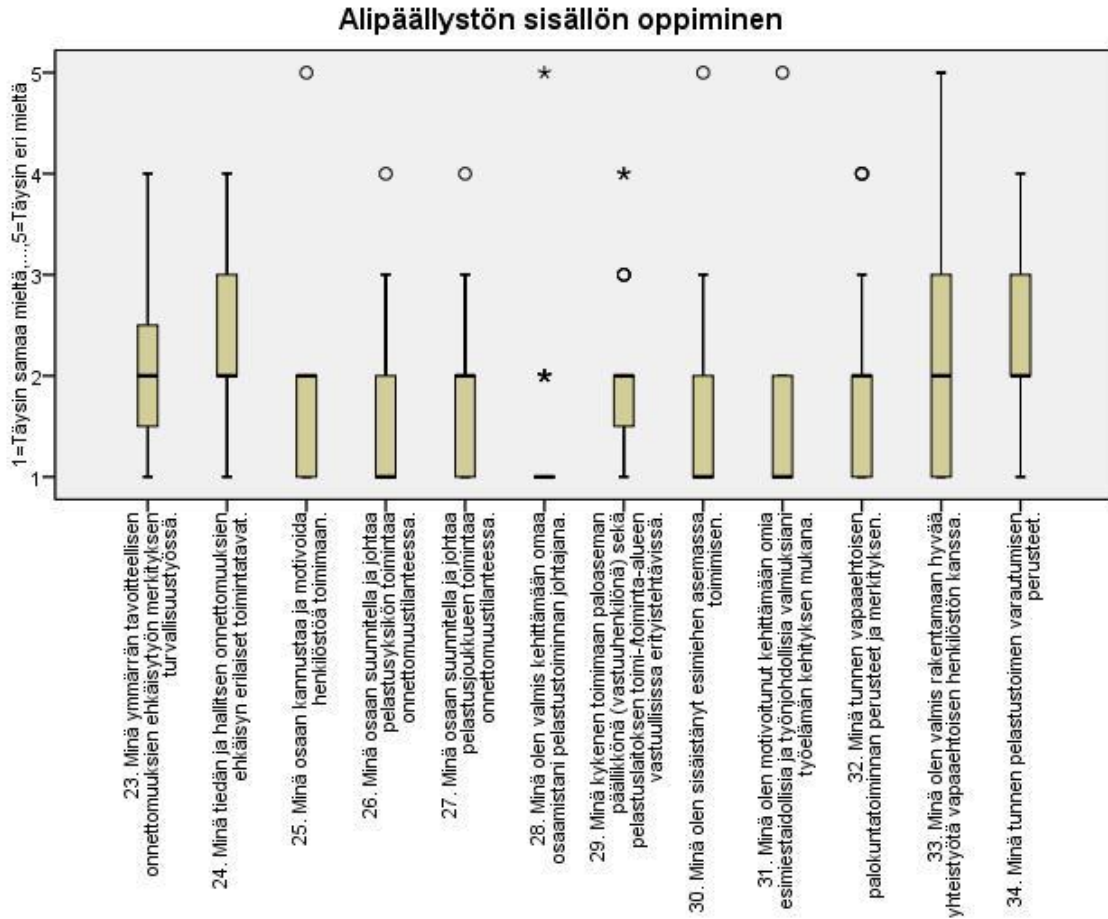
3.3.2 Tutkinnon sisällön merkittävyys työelämän kannalta suhteessa muihin muuttujiin

Vastauksien määrän jäätyä vähäiseksi Pelastusopistolla suoritetun kurssin, virkasuhteen tai työnantajan yhteydestä tavoitteiden merkittävänä pitämiseen ei voitu tehdä johtopäätöksiä.

3.3.3 Tutkinnon sisällön oppiminen

Tutkinnon sisällön oppimista selvitettiin asettamalla alipäällystökurssi 23:lta valmistuneille 9 kysymystä ja alipäällystökurseilta 24–27 valmistuneille 12 kysymystä (kolme lisäkysymystä) muotoon ”Minä tiedän...”, ”Minä osaan...”, jne. Kysymyksiin vastattiin

asteikolla 1–5, missä 1 tarkoitti mielipidettä ”Täysin samaa mieltä” ja 5 mielipidettä ”Täysin eri mieltä”. Yhteenvedo mielipiteiden vaihtelusta on esitetty Kuvassa 4.

Kuva 4. Boxplot-kuvio alipääallystötutkinnon sisällön oppimiseen liittyneissä kysymyksissä. Alipääallystökursilta 23 valmistuneet eivät vastanneet kysymyksiin 25, 28 ja 31.

Keskimäärin **erittäin hyvin opittuina** alipääallystötutkinnon opintosuunnitelman 12 tavoitteesta pidettiin seuraavia neljää tavoitetta:

- pelastusyksikön toiminnan suunnittelu- ja johtamistaito onnettomuusilanteissa,
- valmius kehittää omaa osaamista pelastustoiminnan johtajana (tämä oli alipääallystökursseilla 24–27 opintosuunnitelman tavoitteena),
- esimiehen asemassa toimimisen sisäistäminen ja

- motivoituneisuus kehittää omia esimiestaidollisia ja työnjohdollisia valmiuksia työelämän kehityksen mukana (tämä oli alipääallystökursseilla 24–27 opintosuunnitelman tavoitteena).

Keskimäärin **hyvin opittuina** alipääallystötutkinnon opintosuunnitelman 12 tavoitteesta pidettiin muita seitsemää tavoitetta:

- tavoitteellisen onnettomuuksien ehkäisytyön merkityksen ymmärtäminen,
- onnettomuuksien ehkäisyn erilaisten toimintatapojen tietäminen ja hallitseminen,
- henkilöstön kannustamis- ja motivointitaito (tämä oli alipääallystökursseilla 24–27 opintosuunnitelman tavoitteena),
- pelastusjoukkueen toiminnan suunnittelu- ja johtamistaito onnettomuustilanteissa,
- paloaseman vastuuhenkilönä ja pelastuslaitoksen toimi-/toiminta-alueen vastuullisissa erityistehtävissä toimiminen
- vapaaehtoisen palokuntatoiminnan perusteiden ja merkityksen tunteminen,
- valmius rakentaa hyvää yhteistoimintaa vapaaehtoisen henkilöstön kanssa ja
- varautumisen perusteiden tunteminen.

3.3.4 Tutkinnon sisällön oppiminen suhteessa muihin muuttujiin

Vastauksien määrän jäätyä vähäiseksi Pelastusopistolla suoritettuna kurssin, virkasuhteen tai työnantajan yhteydestä tavoitteiden merkittävänä pitämiseen ei voi tehdä johtopäätöksiä..

Tutkinnon sisällön oppimisella ja tutkinnon sisällön merkittävyydellä työelämän kannalta oli selkeä yhteys kaikkien muuttujien suhteen, joita ei ole opittu niin hyvin kuin

muita tavoitteita. Tilastollisesti merkitsevä riippuvuus löytyi opiskelijoiden vastauksissa oppimisen ja työelämän kannalta merkittävänä pitämisen välillä lukuun ottamatta onnettomuuksien ehkäisyn erilaisten toimintatapojen tietämistä ja hallitsemista sekä varautumisen perusteiden tuntemista.

3.3.5 Ehdotuksia tutkinnon kehittämiseksi

Kyselylomakkeen lopuksi annettiin mahdollisuus kirjoittaa mielipiteitä ja kommentteja tutkinnon parantamiseksi ja kehittämiseksi. Lähes 80 % (19 kpl) vastaajista käytti tilaisuutta hyväkseen ja kommentoivat tutkimuksen sisältöä.

Yleisenä toiveena tutkinnon parantamiseksi mainittiin opettavien asioiden parempi suhteutus käytännön tarpeiden mukaisiksi.

Yleisimpinä tutkinnon sisältöön lisättäviä ehdotuksia oli huomattavasti enemmän kuin vähennettäviä ehdotuksia. Yleisin lisättäväksi haluttu aihe oli yhteisten harjoitusten järjestäminen pelastajien, päällystön ja hätäkeskuspäivystäjien kanssa, siten että alipäällystöpöiskelijät toimivat yksikön johtajina. Harjoitusaluetta toivottiin enemmän myös alipäällystöpöiskelijoiden käyttöön. Toinen yleinen tarve oli PRONTO:n opetuksen lisääminen jo opiskelun aikana eikä vasta työelämässä. Kolmas usein mainittu lisättävä aihe oli yleinen johtamisen opetus. Teknisten taitojen opetusta toivottiin myös lisättäväksi ja vastaavasti teoriaopetusta vähennettäväksi. Vähennettävistä aiheista mainittiin valistuksen ja koulutuksen sekä rakenteellisen palonehkäisyn osuutta kokonaisuudessa.

3.4 Alipäällystön esimiehet

Kyselylomake lähetettiin yhteensä 19 alipäällystötutkinnon suorittaneen tämän nimemälle lähimmälle esimiehelle. Kyselyyn tuli vain kaksi vastausta, joten tuloksista ei voitu tehdä yhteenvetoa.

3.5 Päälystö

Kyselylomake lähetettiin yhteensä 82:lle päälystökursseilta vuosina 2006–2008 valmistuneelle opiskelijalle. Kyselyyn tuli 36 vastausta, eli vastausprosentti oli 44 %. Aikuiskursseilta valmistuneilta tuli 14 vastatusta. Nuorisokursseilta valmistuneilta tuli 22 vastausta. Kaikista vastaajista 94 % (34 kpl) oli vakituisessa tai toistaiseksi voimassa olevassa työsuhteessa. Vastauksia tuli 16:lta pelastustoimen alueelta.

3.5.1 Tutkinnon sisällön merkittävyys työelämän kannalta

Tutkinnon sisällön merkittävyyttä työelämän kannalta selvitettiin asettamalla 24 kysymystä muotoon ”Työtehtävien kannalta pidän tärkeänä, että minä...”. Kysymyksiin vastattiin asteikolla 1–5, missä 1 tarkoitti mielipidettä ”Täysin samaa mieltä” ja 5 mielipidettä ”Täysin eri mieltä”. Yhteenveto mielipiteiden vaihtelusta on esitetty Kuvissa 5–6.

Keskimäärin **erittäin tärkeinä** päälystötutkinnon opintosuunnitelman 24 tavoitteesta pidettiin seuraavia 13 tavoitetta:

- riskienhallinnan ammattialan laaja-alaiset perustiedot,
- onnettomuuksien syntyyn ja niiden vaikutuksilta suojautumiseen liittyvien tekijöiden sisäistäminen,
- riskienhallintaan liittyvien ongelmakokonaisuuksien tunnistamistaito ja niiden ratkaisemisvaihtoehtojen arviointitaito,
- rakenteelliseen paloturvallisuuteen liittyvien ongelmakokonaisuuksien tunnistamistaito ja niiden ratkaisemisvaihtoehtojen arviointitaito,
- pelastuskomppanian johtamistaito,
- johtamisprosessin hallinta,
- esimiestehtävissä toimimiskyky,

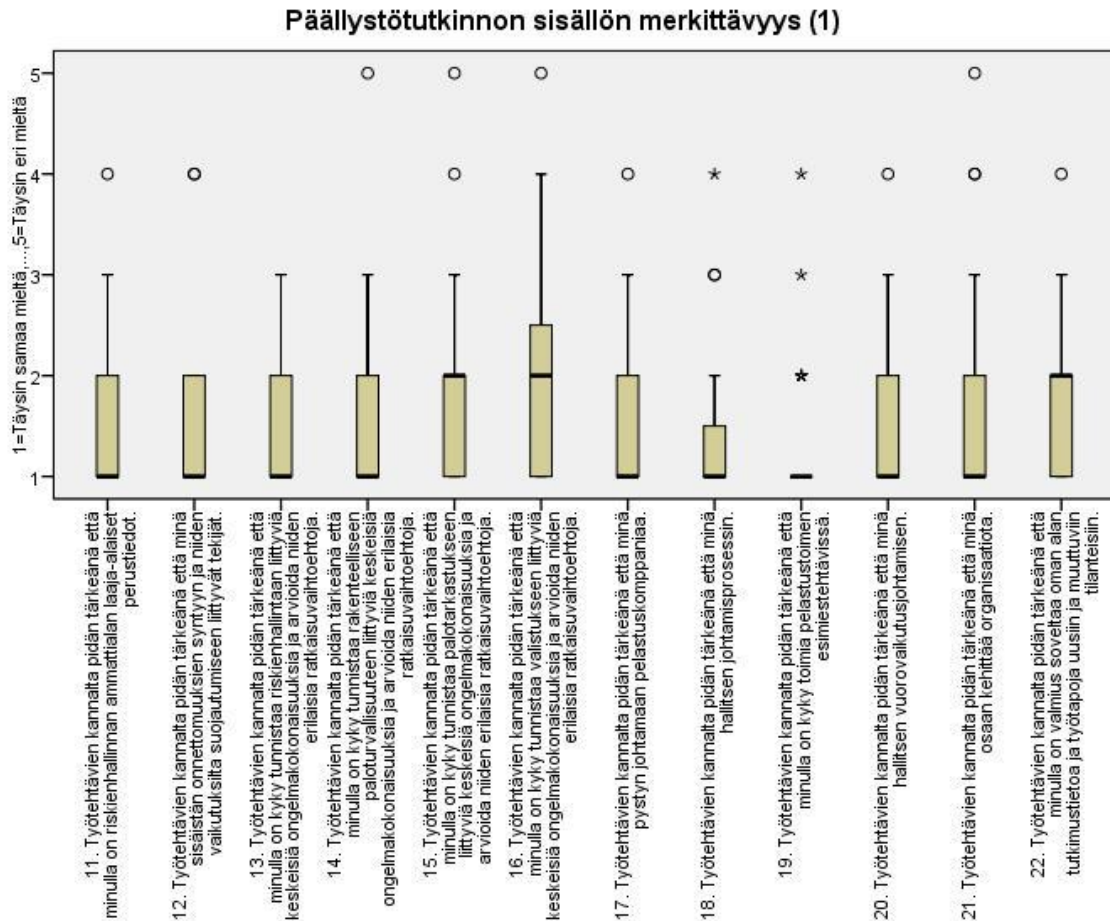
- vuorovaikutusjohtamisen hallinta,
- organisaation kehittämistaito,
- elinikäisen oppimisen sisäistäminen,
- pelastustoimen arvojen mukaan toimiminen,
- asiantuntijoille viestintätaito ja
- yleisölle viestintätaito.

Keskimäärin **tärkeinä** päällystötutkinnon opintosuunnitelman 24 tavoitteesta pidettiin seuraavia 10 tavoitetta:

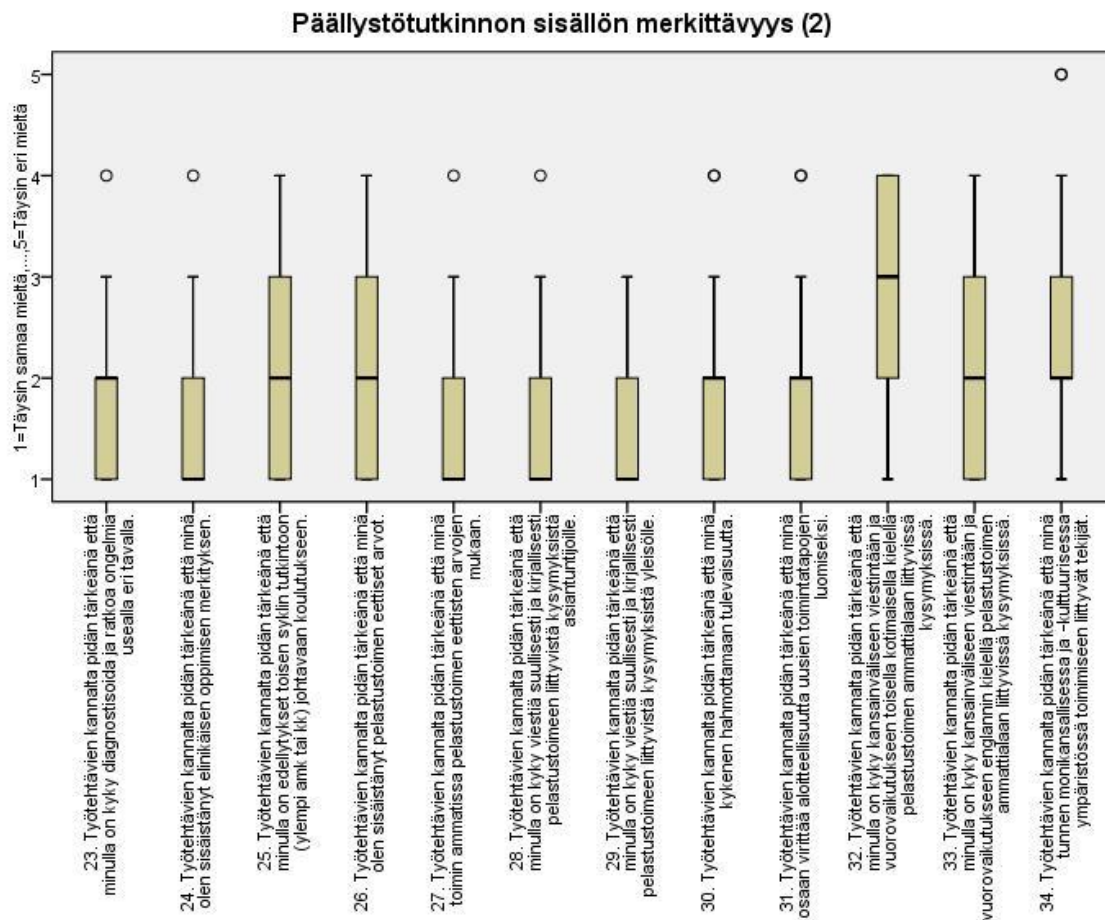
- palotarkastukseen liittyvien ongelmakokonaisuuksien tunnistamistaito ja niiden ratkaisemisvaihtoehtojen arviointitaito,
- valistukseen liittyvien ongelmakokonaisuuksien tunnistamistaito ja niiden ratkaisemisvaihtoehtojen arviointitaito,
- tutkimustiedon ja työtapojen soveltamisvalmius uusiin tilanteisiin,
- ongelmien diagnostisointi- ja ratkaisutaito,
- edellytys jatkotutkintoon,
- pelastustoimen arvojen sisäistäminen,
- tulevaisuuden hahmottamiskyky,
- aloitteellisuus uusien toimintatapojen luomiseksi,
- englanninkielinen viestintätaito ja

- monikansallisessa ja –kulttuurisessa ympäristössä toimimiseen liittyvien tekijöiden tunnistaminen.

Päällystötutkinnon opintosuunnitelman 24 tavoitteesta ruotsinkielistä viestintätaitoa ei pidetty keskimäärin tärkeinä, mutta ei myöskään merkityksettöminä tavoitteena.

Kuva 5. Boxplot-kuvio päällystötutkinnon sisällön merkittävyyteen liittyneissä kysymyksissä 11–22.

Kuva 6. Boxplot-kuvio päällystötutkinnon sisällön merkittävyyteen liittyneissä kysymyksissä 23–34.

3.5.2 Tutkinnon sisällön merkittävyys työelämän kannalta suhteessa muihin muuttujiin

Aikuiskursseilta valmistuneiden ja nuorisokursseilta valmistuneiden välillä oli eroja tutkinnon sisällön merkittävänä pitämisessä. Nuorisokursseilta valmistuneet pitivät työelämän kannalta aikuiskursseilta valmistuneita tärkeämpinä seuraavia tutkinnon tavoitteita:

- riskienhallinnan ammattialan laaja-alaiset perustiedot,
- riskienhallintaan liittyvien ongelmakokonaisuuksien tunnistamistaito ja niiden ratkaisemisvaihtoehtojen arviointitaito,

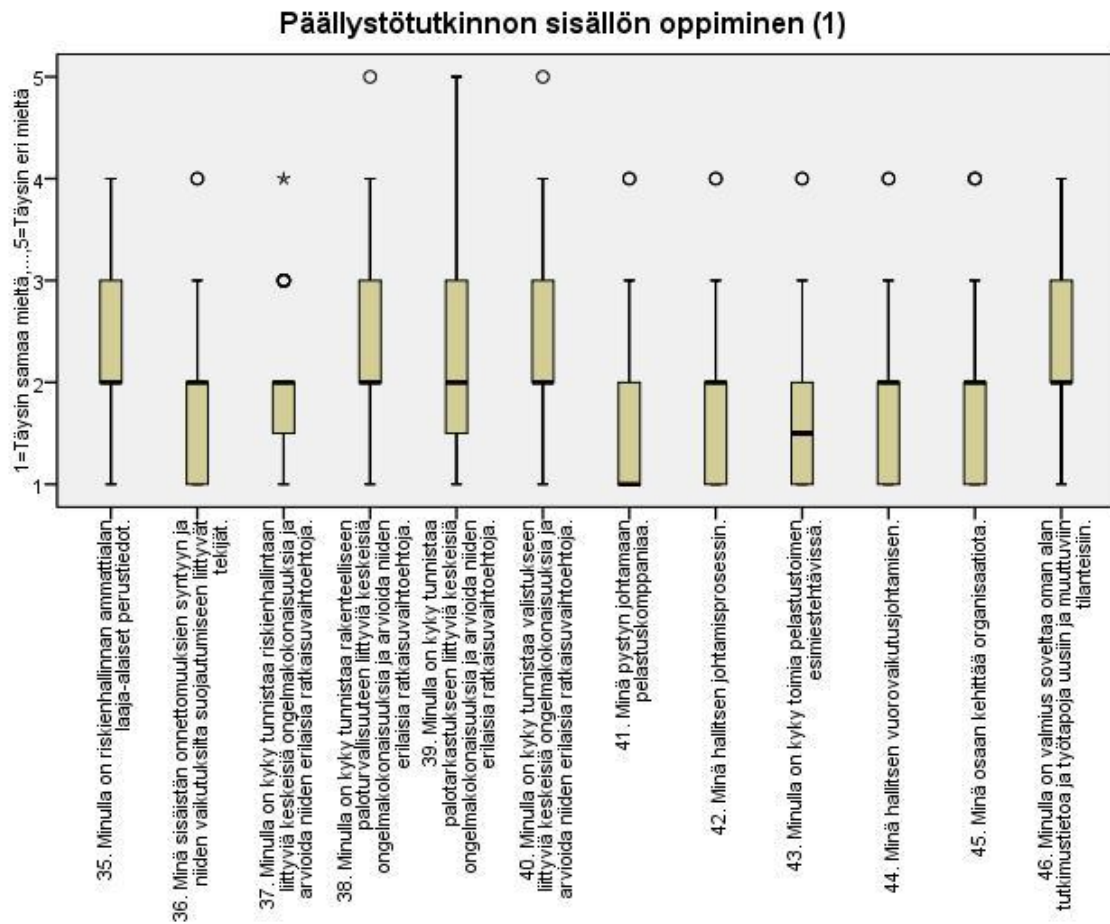
- rakenteelliseen paloturvallisuuteen liittyvien ongelmakokonaisuuksien tunnistamistaito ja niiden ratkaisemisvaihtoehtojen arviointitaito,
- organisaation kehittämistaito,
- elinikäisen oppimisen sisäistäminen,
- edellytys jatkotutkintoon,
- asiantuntijoille viestintätaito ja
- englanninkielinen viestintätaito.

Rakenteelliseen paloturvallisuuteen liittyvä tavoitteessa ero oli tilastollisesti merkitsevä, muiden tavoitteiden kohdalla ei.

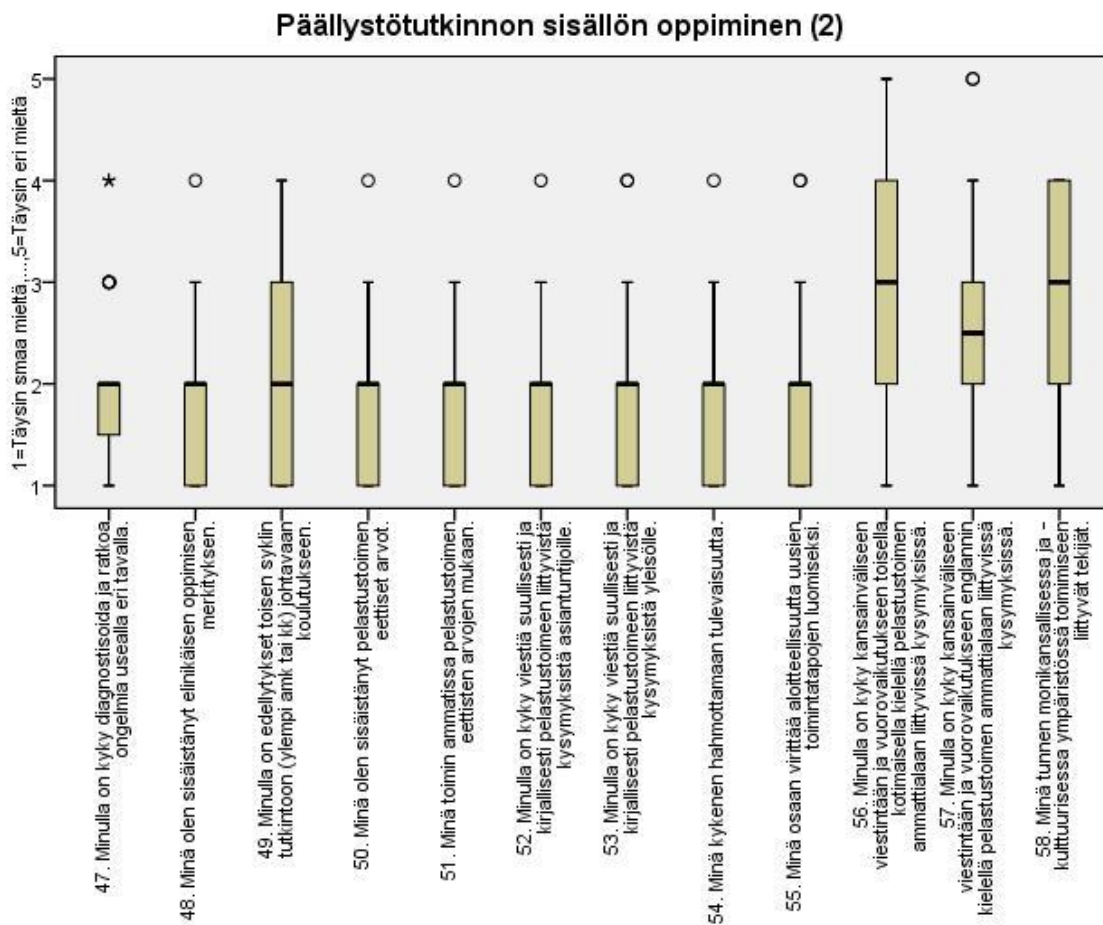
3.5.3 Tutkinnon sisällön oppiminen ja tavoitteiden saavuttaminen

Tutkinnon sisällön oppimista ja tavoitteiden saavuttamista selvitettiin asettamalla 24 kysymystä muotoon ”Minä osaan...”, ”Minulla on kyky...”, jne. Kysymyksiin vastattiin asteikolla 1–5, missä 1 tarkoitti mielipidettä ”Täysin samaa mieltä” ja 5 mielipidettä ”Täysin eri mieltä”. Yhteenveto mielipiteiden vaihtelusta on esitetty Kuvissa 7–8. Yleisellä tasolla tutkinnon sisältöä ei ole opittu tai tutkinnon tavoitetta saavutettu niin hyvin kuin miten tärkeänä niitä pidettiin.

Keskimäärin **erittäin hyvin opittuna** päällystötutkinnon opintosuunnitelman 24 tavoitteesta pidettiin pelastuskomppanian johtamistaito -tavoitetta.

Kuva 7. Boxplot-kuvio päällystötutkinnon sisällön oppimiseen ja tavoitteiden saavuttamiseen liittyneissä kysymyksissä 35–46.

Kuva 8. Boxplot-kuvio päällystötutkinnon sisällön oppimiseen ja tavoitteiden saavuttamiseen liittyneissä kysymyksissä 47–58.

Päällystötutkinnon opintosuunnitelman 24 tavoitteesta seuraavia kolmea tavoitetta ei pidetty keskimäärin **hyvin, mutta ei myöskään huonosti opittuina tai saavutettuina**:

- ruotsinkielinen viestintätaito,
- englanninkielinen viestintätaito ja
- monikansallisessa ja –kulttuurisessa ympäristössä toimimiseen liittyvien tekijöiden tunnistaminen.

Muut päällystötutkinnon opintosuunnitelman 24 tavoitteesta **opittiin tai saavutettiin** keskimäärin **hyvin**.

3.5.4 Tutkinnon sisällön oppiminen ja tavoitteiden saavuttaminen suhteessa muihin muuttujiin

Aikuiskursseilta ja nuorisokursseilta valmistuneiden välillä oli eroja eräiden tutkinnon sisältöaiheiden oppimisessa. Aikuiskursseilta valmistuneet vastasivat osaavansa nuorisokursseilta valmistuneita paremmin:

- riskienhallinnan ammattialan laaja-alaiset perustiedot ja
- tutkimustiedon ja työtapojen soveltamisvalmius uusiin tilanteisiin.
- Erot eivät olleet tilastollisesti merkitseviä.
- Nuorisokursseilta valmistuneet vastasivat osaavansa tai saavuttaneensa aikuiskursseilta valmistuneita paremmin seuraavat tutkinnon tavoitteet:
- esimiestehtävissä toimimiskyky,
- edellytys jatkotutkintoon ja
- englanninkielinen viestintä.

Erot eivät olleet kuitenkaan tilastollisesti merkitseviä.

Tutkinnon tavoitteiden oppimisella tai saavuttamisella ja tutkinnon sisällön merkittävyydellä työelämän kannalta oli tilastollisesti merkitsevä riippuvuus kaikkien tavoitteiden suhteen.

3.5.5 Ehdotuksia tutkinnon kehittämiseksi

Kyselylomakkeen lopuksi annettiin mahdollisuus kirjoittaa mielipiteitä ja kommentteja tutkinnon parantamiseksi ja kehittämiseksi. Vastaaajista 75 % (27 kpl) käytti tilaisuutta hyväkseen ja kommentoi tutkimuksen sisältöä.

Yleisenä tutkinnon parantamisehdotuksena mainittiin että insinööritutkinnon vaatimukset tulisi poistaa ja tutkinnosta voisi tehdä esim. hallintotieteen tutkinnon. Toisena yleisenä parantamisehdotuksena mainittiin suuntautumisvaihtoehtojen mahdollisuus, esim. pelastustoiminnan johtamisen ja onnettomuuksien ehkäisyn suuntautumisvaihtoehdot. Palautteissa mainittiin myös, että opetuksen vaatimustasoa tulisi kohottaa. Eräässä palautteessa mainittiin

”Vaatimustasoa korkeammaksi niin, että päästäkseen kurssista läpi on todella hallittava sen sisältö, eikä pelkkä nimi ryhmätyössä riitä.”

Opetusta haluttiin useasti enemmän käytännön läheiseksi ja työharjoittelua, esim. suur yrityksissä, haluttiin lisättäväksi. Opetusaiheista käytännön tilanteissa johtamisen (sekä operatiivinen että henkilöstöjohtaminen) sekä talouden ja hallinnon opetuksen lisääminen olivat yleisimmin mainittuja kehittämisehdotuksia. Käytännön ongelmatilanteiden ratkaisua toivottiin myös käsiteltävän entistä enemmän opetuksessa. Viranomaisyhteistyöhön liittyvää opetusta toivottiin myös lisättävän. Muut lisäystoiveet olivat yksittäisiä parannusehdotuksia.

3.6 Päällystön esimiehet

Kyselylomake lähetettiin yhteensä 35 päällystötutkinnon suorittaneen tämän nimeämälle lähimmälle esimiehelle. Kyselyyn tuli 7 vastausta, eli vastausprosentti oli 20 %. Koska kyselyyn tuli vähän vastauksia, tarkastellaan vain tutkinnon sisällön merkittävyyttä koskevia kysymyksiä. Oppimista käsitteleviä tuloksia ei ole mielekäästi käsitellä.

3.6.1 Tutkinnon sisällön merkittävyys työelämän kannalta

Tutkinnon sisällön merkittävyyttä työelämän kannalta selvitettiin asettamalla 24 kysymystä muotoon ”Työtehtävien kannalta pidän tärkeänä, että työntekijä...”. Kysymyksiin

vastattiin asteikolla 1–5, missä 1 tarkoitti mielipidettä ”Täysin samaa mieltä” ja 5 mielipidettä ”Täysin eri mieltä”.

Päällystötutkinnon suorittaneiden esimiehet pitivät lähes kaikkia tutkinnon tavoitteita erittäin tärkeinä tai tärkeinä. Esimiehet eivät pitäneet tärkeinä seuraavia tutkinnon tavoitteita

- pelastuskomppanian johtamistaito,
- edellytys jatkotutkintoon,
- ruotsinkielinen viestintätaito,
- englanninkielinen viestintätaito ja
- monikansallisessa ja –kulttuurisessa ympäristössä toimimiseen liittyvien tekijöiden tunnistaminen.

Näistä pelastuskomppanian johtamistaitoa valmistuneet pitivät erittäin tärkeänä tavoitteena. Ruotsinkielistä viestintätaitoa valmistuneetkaan eivät pitäneet tärkeänä tavoitteena. Muita edellä mainittua kolmea tavoitetta valmistuneet pitivät tärkeinä tavoitteina.

3.6.2 Ehdotuksia tutkinnon kehittämiseksi

Kyselylomakkeen lopuksi annettiin mahdollisuus kirjoittaa mielipiteitä ja kommentteja tutkinnon parantamiseksi ja kehittämiseksi. Ainoastaan yksi vastaaja käytti tilaisuutta hyväkseen ja kommentoi tutkimuksen sisältöä.

3.7 Hätäkeskuspäivystäjät

Kyselylomake lähetettiin yhteensä 102:lle hätäkeskuspäivystäjäkursseilta 8–13 valmis-
tuneelle opiskelijalle. Kyselyyn tuli 27 vastausta, eli vastausprosentti oli 26 %. Vastaa-
jista neljää lukuun ottamatta kaikki olivat vakituisessa työsuhteessa. Vastauksia tuli
jokaisesta hätäkeskuksesta lukuun ottamatta Lapin ja Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun
hätäkeskusta.

3.7.1 Tutkinnon sisällön merkittävyys työelämän kannalta

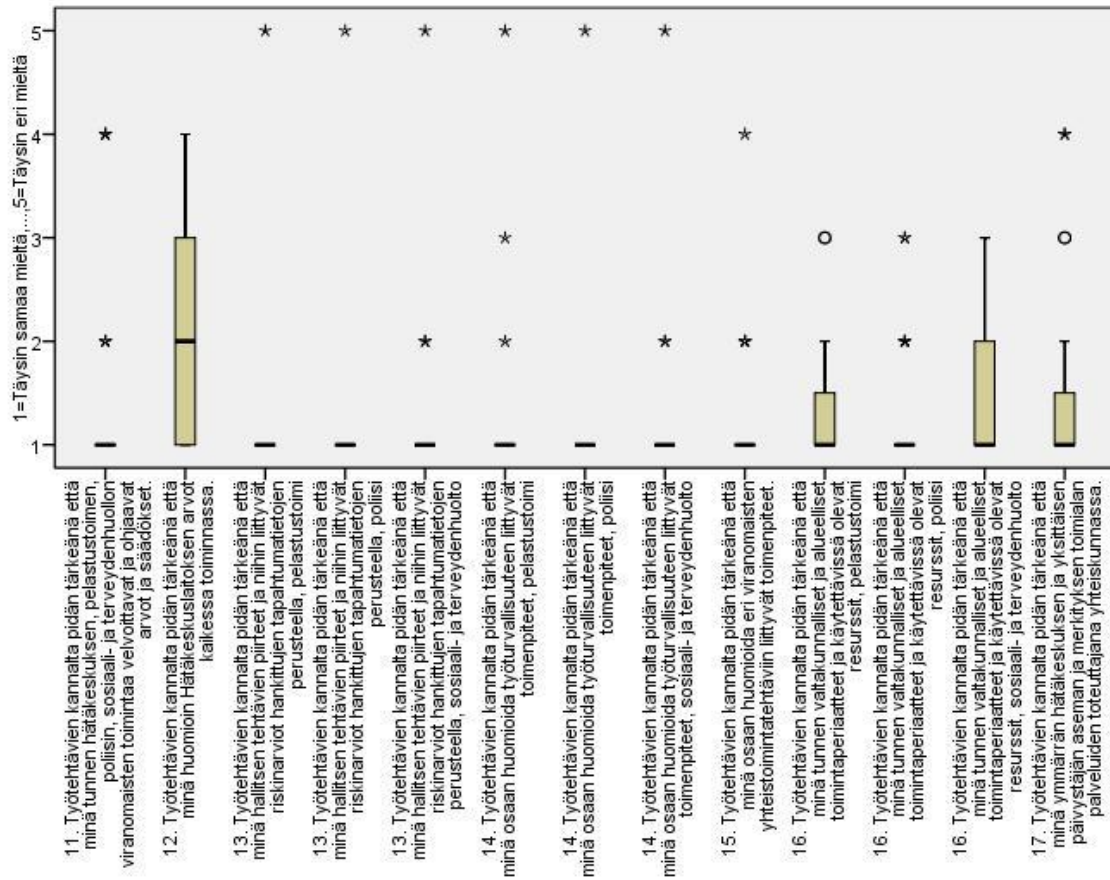
Tutkinnon sisällön merkittävyyttä työelämän kannalta selvitettiin asettamalla 26 kysy-
mystä muotoon ”Työtehtävien kannalta pidän tärkeänä, että minä...”. Kysymyksiin vas-
tattiin asteikolla 1–5, missä 1 tarkoitti mielipidettä ”Täysin samaa mieltä” ja 5 mieli-
pidettä ”Täysin eri mieltä”. Yhteenveto mielipiteiden vaihtelusta on esitetty Kuvissa 9–
10.

Hätäkeskuspäivystäjätutkinnon opintosuunnitelman 26 tavoitteesta keskimäärin **tärkei-
nä** tavoitteina pidettiin seuraavia 7 tavoitetta:

- Hätäkeskuslaitoksen arvojen mukaan toimiminen,
- työn vaatimien laitteiden hallintaan vaadittavan teorian hallinta,
- psyykkisen kriisi- ja jälkihoidon merkityksen ymmärtäminen,
- fyysisen kunnan merkityksen ymmärtäminen,
- työkyvyn ylläpitämisen osa-alueiden tunteminen,
- työnohjauksen ja työterveyshuollon merkityksen ymmärtäminen ja
- ensiapu- ja ensitoimenpidetaito.

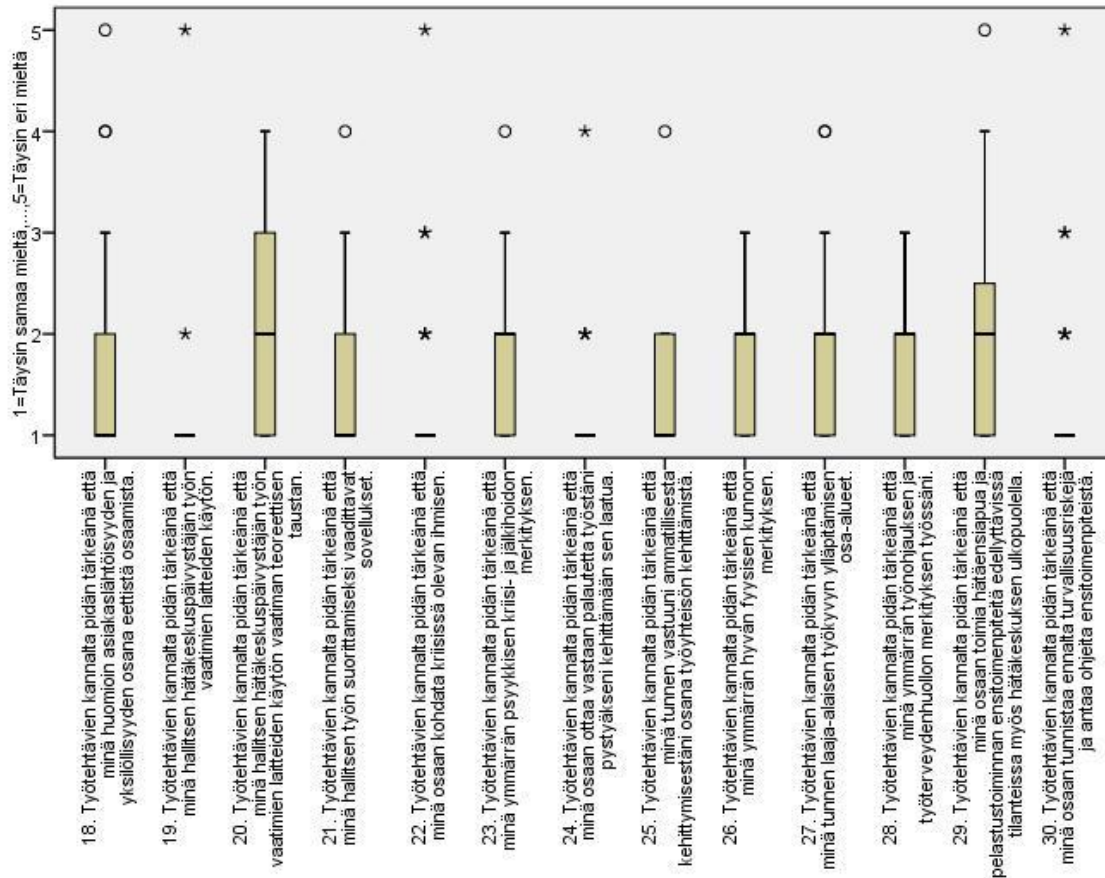
Muita 19 tavoitetta pidettiin keskimäärin **erittäin tärkeinä**.

Hätäkeskuspäivystäjätutkimuksen sisällön merkittävyys (1)

Kuva 9. Boxplot-kuvio hätäkeskuspäivystäjätutkimuksen sisällön merkittävyyteen liittyneissä kysymyksissä 11–17.

Hätäkeskuspäivystäjätutkimuksen sisällön merkittävyys (2)

Kuva 10. Boxplot-kuvio hätäkeskuspäivystäjätutkimuksen sisällön merkittävyyteen liittyneissä kysymyksissä 18–30.

3.7.2 Tutkimuksen sisällön merkittävyys työelämän kannalta suhteessa muihin muuttujiin

Vastauksien määrän jäätyä vähäiseksi Pelastusopistolla suoritetun kurssin, virkasuhteen tai työnantajan yhteydestä tavoitteiden merkittävänä pitämiseen ei voitu tehdä johtopäätöksiä.

3.7.3 Tutkimuksen sisällön oppiminen

Tutkimuksen sisällön oppimista selvitettiin asettamalla 26 kysymystä muotoon ”Minä osaan...”, ”Minä tunnen...”, jne. Kysymyksiin vastattiin asteikolla 1–5, missä 1 tarkoitti mielipidettä ”Täysin samaa mieltä” ja 5 mielipidettä ”Täysin eri mieltä”. Yhteenveto

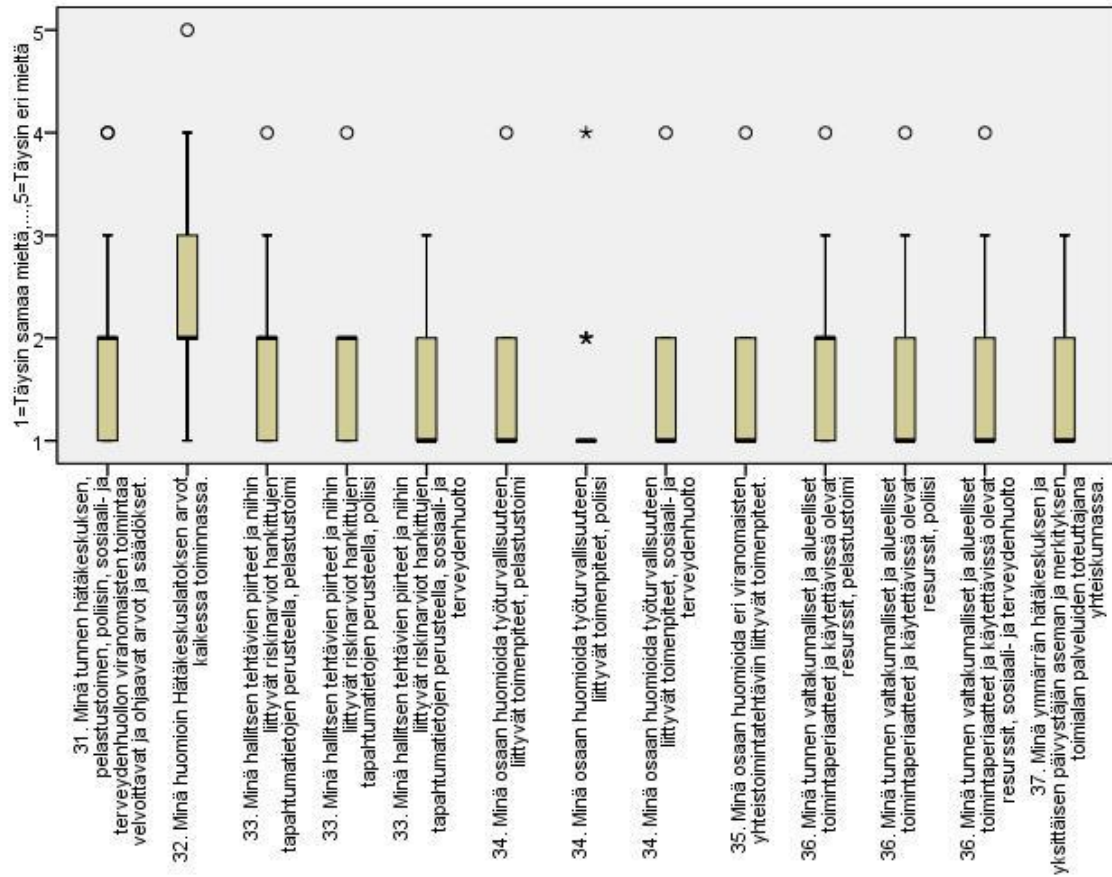
mielipiteiden vaihtelusta on esitetty Kuvissa 11–12. Yleisellä tasolla tutkinnon sisältöä ei ole opittu niin hyvin kuin miten tärkeänä niitä pidettiin.

Keskimäärin **erittäin hyvin opittuina** hätäkeskuspäivystäjätutkinnon opintosuunnitelman 26 tavoitteesta pidettiin 12 tavoitetta:

- sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävien piirteiden ja riskinarvioiden hallinta,
- pelastustoimen, poliisin ja sosiaali- ja terveydenhuollon toimenpiteisiin liittyvän työturvallisuuden huomioon ottaminen,
- eri viranomaisten yhteistoimintatehtäviin liittyvien toimenpiteiden huomioon ottaminen,
- poliisin ja sosiaali- ja terveydenhuollon toimintaperiaatteiden ja käytettävissä olevien resurssien tunteminen,
- palveluiden toteuttajan roolin ymmärtäminen,
- työn vaatimien laitteiden käyttö,
- kriittisen palautteen vastaanottokyky,
- ammatillinen kehittyminen ja
- fyysisen kunnon merkityksen ymmärtäminen.

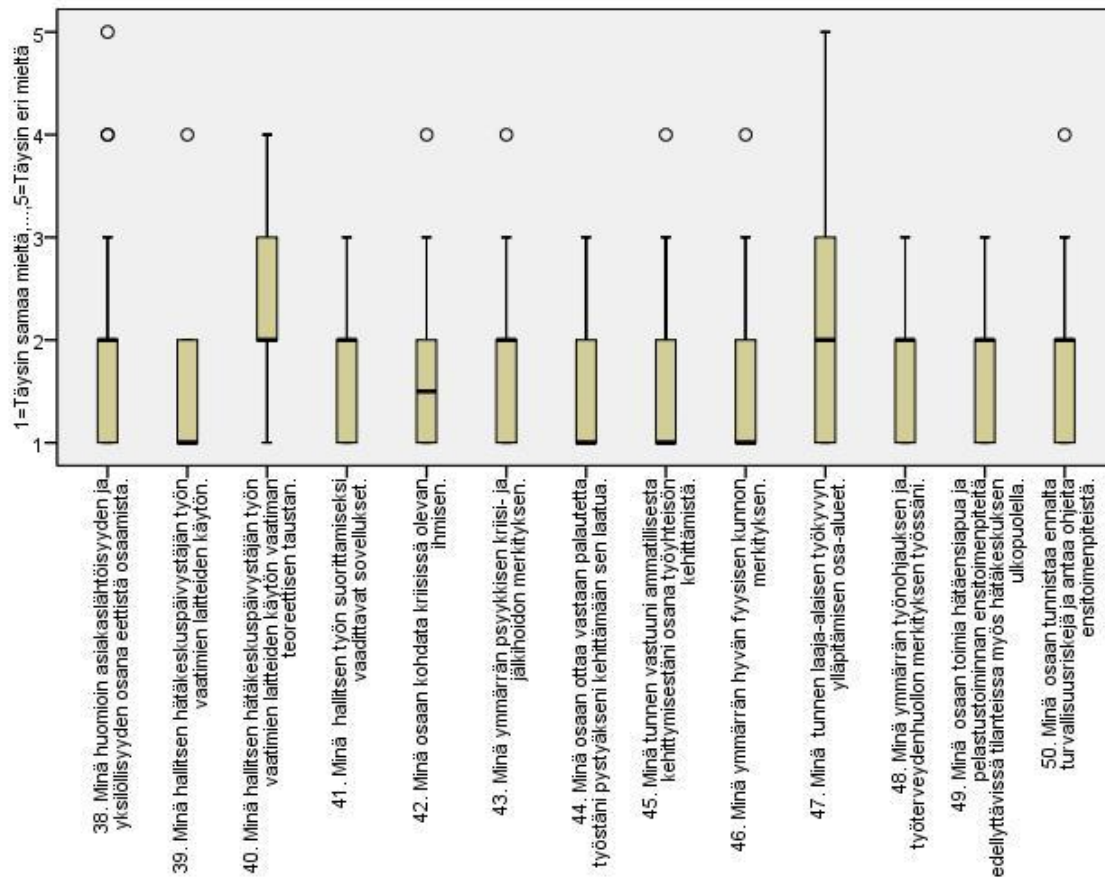
Muita tavoitteita pidettiin keskimäärin **hyvin opittuina**.

Hätäkeskuspäivystäjätutkimuksen sisällön oppiminen (1)

Kuva 11. Boxplot-kuvio hätäkeskuspäivystäjätutkimuksen sisällön oppimiseen liittyneissä kysymyksissä 31–37.

Hätäkeskuspäivystäjätutkinnon sisällön oppiminen (2)

Kuva 12. Boxplot-kuvio hätäkeskuspäivystäjätutkinnon sisällön oppimiseen liittyneissä kysymyksissä 38–50.

3.7.4 Tutkinnon sisällön oppiminen suhteessa muihin muuttujiin

Suoritetulla kurssilla ei ollut vaikutusta siihen miten hyvin aiheet oli opittu. Kuopiossa ja Helsingissä suoritetut kurssit oppivat tutkinnon aiheet yhtä hyvin.

Tutkinnon tavoitteiden oppimisella tai saavuttamisella ja tutkinnon sisällön merkittävyydellä työelämän kannalta oli tilastollisesti merkitsevä riippuvuus kaikkien tavoitteiden suhteen lukuun ottamatta kolmea tavoitetta:

- hätäkeskuksen, pelastustoimen, poliisin, sosiaali- ja terveydenhuollon viranomaisten toimintaa velvoittavien ja ohjaavien arvojen ja säädösten tunteminen,

- työn vaatimien laitteiden hallintaan vaadittavan teorian hallinta ja
- ensiapu- ja ensitoimenpidetaito.

Nämä tavoitteet olivat useimmin opittu hyvin, vaikka niitä ei kovin tärkeinä pidettykään.

3.7.5 Ehdotuksia tutkinnon kehittämiseksi

Kyselylomakkeen lopuksi annettiin mahdollisuus kirjoittaa mielipiteitä ja kommentteja tutkinnon parantamiseksi ja kehittämiseksi. Neljää lukuun ottamatta kaikki vastaajista käyttivät tilaisuutta hyväkseen ja kommentoivat tutkimuksen sisältöä.

Tutkinnon sisältöön lisättäviä ehdotuksia oli huomattavasti enemmän kuin vähennettäviä ehdotuksia. Opetusaiheista käytännön harjoittelun (simulaatioharjoittelun, työharjoittelun,...) lisääminen mainittiin useasti. Poliisin toimialan opetusta, ”*poliisin keikkoja*”, toivottiin lisättäväksi. Käytännön opetusta (tietojärjestelmien opetusta, puhelujen käsittelyä, riskinarviointia) toivottiin lisättävän jo heti opintojen alussa, ei vasta teoriaopetuksen jälkeen. Muut lisäystoiveet olivat yksittäisiä parannusehdotuksia. Pelastustoimen opetusta toivottiin enemmän käytännön työn mukaiseksi. Pelastustoimen teorian opetusta toivottiin vähennettäväksi. Muut vähennystoiveet olivat yksittäisiä toiveita.

3.8 Hätäkeskuspäivystäjien esimiehet

Kyselylomake lähetettiin yhteensä 26 hätäkeskuspäivystäjätutkinnon suorittaneen tämän nimeämälle lähimmälle esimiehelle. Kyselyyn tuli vain kolme vastausta, joten tuloksista ei voi tehdä yhteenvetoa.

4 POHDINTA

4.1 Tutkimuksen toteutuksesta

Pelastusopistolta valmistuneiden sähköpostiosoitteet saatiin hyvin selville. Kyselyn vastausprosentit vaihtelivat 11 %:sta 44 %:iin, mikä oli erittäin vaatimaton tulos. Vastausprosenttien ollessa varsin pieniä myös vastausten määrät jäivät pieniksi (2–93 kpl), jolloin tulosten luotettavuus ei ole niin hyvä kuin toivottiin. Vastausten vähäisiin määriin voi osaltaan vaikuttaa tieto, että kysely olisi lähetetty myös valmistuneen esimiehelle. Tällöin huonosti motivoituneet tai oppineet voivat jättää vastaamatta kyselyyn, mikä voi vääristää tuloksia. Esimiesten vastausten vähäiseen määrään voi vaikuttaa se, että heille lähetettiin kysely kesälomien jälkeen ja valmistuneille ennen kesälomia. Vastausten vähäiseen määrään voi vaikuttaa yleinen kyselyjen runsaus, ei enää jakseta vastata kaikkiin kyselyihin. Vastausten vähäiseen määrään voi vaikuttaa myös epäusko vastausten vaikuttavuuteen. Myös kyselylomakkeen vapaista vastauksista tämä oli tulkittavissa:

”Lopettakaa kehittämisestä puhuminen ja ryhtykää tekemään jotakin. Siellä maan ”parhaassa” ainoassa koulussa dinosaurukset kävelee käytävillä ja kertoo samoja juttuja vuodesta toiseen.”

”Kaikki kehittämiseen tarvittava tieto teillä jo on, se tulee teille samankaltaisena joka vuosi. Töihin siitä!”

”Katsokaa ...-kurssin aikana antamiamme purnauksia ja palautteita. Niitä riitti. Ja uudet kurssit puhuvat, ettei asiat ole miksikään muuttuneet.”

Päällystö- ja hätäkeskuspäivystäjätutkinnon suorittaneiden vastausten määriä olisi voinut lisätä tiivistetympi kyselylomake. Nyt kyselyssä tutkinnon tavoitteista kysyttiin yli 20 kysymyksellä, kun pelastajien ja alipäällystön kyselyissä kysymyksiä oli puolet vähemmän. Toisaalta, kun kaikkiin tutkinnon tavoitteisiin haluttiin saada mielipide, kyselylomake täytyi olla toteutetun laajuinen.

Koska vastausten määrät olivat pieniä, kaikkien taustamuuttujien (suoritettu kurssi, virkanimike, työsopimuksen laatu, työnantaja, työsopimuksen kesto) vaikutuksia mielipi-

teisiin ei voitu selvittää. Myöskään esimiesten vähäisten vastausten vuoksi yhteenvedoja niistä ei pystytty tekemään. Luotettavampien tulosten saamiseksi kysely tulisi toteuttaa suuremmalle joukolle ja vastausprosentti tulisi saada korkeammaksi tai tutkimuksen aineisto tulisi kerätä toisin.

4.2 Tuloksista

4.2.1 Pelastajatutkinto

Pelastajatutkintoon uusina tulleet kolme tutkintotavoitetta olivat kaikki valmistuneiden mielestä erittäin tärkeitä tavoitteita. Näitä voidaan siis pitää hyvinä tarkennuksina tutkintoon. Tutkinnon suorittaneet eivät pitäneet valistusta ja palotarkastusta tärkeänä asiana. Vuonna 2007 toteutetussa tutkimuksessa (Kokki, 2007) tutkinnon suorittaneet pitivät vielä valistusta tärkeänä asiana. Palotarkastus ei palautteen perusteella kuulu kaikkien pelastuslaitosten miehistön tehtäviin, mikä voi vaikuttaa tulokseen. Tutkinnon suorittaneiden esimiesten mielestä nämä olivat kuitenkin tärkeitä asioita. Sen sijaan omatoimista varautumista ja yleistä väestönsuojelua sekä vpk-toiminnan perusteiden tuntemista eivät pitäneet tärkeänä tutkinnon suorittaneet eivätkä heidän esimiehensä. Vuonna 2007 tutkinnon suorittaneet pitivät näitä vielä tärkeinä asioina. Pelastajatutkinnon suorittaneet olivat oppineet tärkeinä pitämänsä asiat hyvin. Sen sijaan omatoimista varautumista ja yleistä väestönsuojelua sekä vpk-toiminnan perusteiden tuntemista valmistuneet eivät olleet oppineetkaan hyvin. Vuonna 2007 nämä aiheet oli opittu hyvin.

4.2.2 Alipäällystötutkinto

Alipäällystötutkintoon uusina tulleet kolme tutkintotavoitetta olivat kaikki valmistuneiden mielestä erittäin tärkeitä tavoitteita. Näitä voidaan siis pitää hyvinä tarkennuksina tutkintoon. Alipäällystön tutkinnossa varautumisen perusteiden tuntemista ei pidetty tärkeänä asiana, kuten ei vuonna 2007 toteutetussa tutkimuksessakaan. Sen sijaan paloaseman vastuuhenkilönä ja pelastuslaitoksen toimi-/toiminta-alueen vastuullisissa erityistehtävissä toimiminen ymmärrettiin nyt tehdyssä tutkimuksessa tärkeäksi asiaksi toisin kuin vuonna 2007. Alipäällystötutkinnon suorittaneet olivat oppineet tärkeinä pitämänsä asiat hyvin. Alipäällystöopetuksen tason voidaan arvioida parantuneen, sillä neljä tutkinnon tavoitteista oli opittu keskimäärin paremmin kuin vuoden 2007 tutki-

muksessa. Näistä pelastusyksikön toiminnan suunnittelu ja johtaminen onnettomuustilanteessa sekä esimiehen asemassa toimiminen oli opittu nyt erittäin hyvin.

4.2.3 Päälystötutkinto

Päälystötutkinnossa ruotsinkielen taitoa ei pidetä edelleenkään tärkeänä asiana. Tilanne oli sama vuonna 2007 toteutetussa tutkimuksessa. Sen sijaan monikansallisessa ja -kulttuurisessa ympäristössä toimimista pidettiin tässä tutkimuksessa tärkeänä asiana, toisin kuin vuonna 2007. Tämän lisäksi viittä muuta aihetta pidettiin nyt erittäin tärkeinä aiheina, tärkeämpinä kuin vuonna 2007 tehdyssä tutkimuksessa. Tutkinnon suorittaneiden suhtautumisessa tutkinnon tavoitteisiin oli eroja aikuis- ja nuorisokursseilaiden välillä. Kaiken kaikkiaan kahdeksan tutkinnon aihetta oli sellaisia, joita nuorisokursseilta valmistuneet pitivät tärkeämpinä kuin aikuiskursseilta valmistuneet. Näitä olivat mm. riskien hallintaan ja rakenteelliseen paloturvallisuuteen liittyvät asiat. Nyt myös palotarkastuksia nuorisokursseilta valmistuneet pitivät yhtä tärkeinä kuin aikuiskursseilta valmistuneet.

Aivan kuten vuoden 2007 tutkimuksessa, päälystötutkinnossa on huomattavaa, että valmistuneiden mielestä tutkinnon tavoitteita ei saavutettu niin hyvin kuin miten tärkeinä niitä pidettiin. Tutkinnon suorittaneet ovat joko kriittisempiä tai realistisempia itseään kohtaan kuin pelastajat ja alipäälystö, aina voisi osata paremmin. Toinen vaihtoehto on, että he ovat kriittisempiä samaansa opetusta kohtaan. Kolmas vaihtoehto on, että opetuksen taso ei vastaa opiskelijoiden odotuksia tai vaatimuksia. Vastaavatko resurssit tutkinnon tavoitteiden laajuutta?

Myös tutkinnon tavoitteiden osaamisessa tai saavuttamisessa oli eroja aikuis- ja nuorisokurssin suorittaneiden välillä. Aikuiskursseilta valmistuneet hallitsevat nuorisokursseilta valmistuneita paremmin riskienhallinnan ammattialan laaja-alaiset perustiedot ja tutkimustiedon ja työtapojen soveltamisvalmiuden uusissa tilanteissa. Tämän voi osaltaan selittää aikuiskursseilla opiskelleiden aiempi työkokemus alalla. Toisaalta ei kannata unohtaa tarkastaa kyseisten aiheiden opetuksen tasoa, onko se riittävä nuorisokursseille annettuna? Nuorisokursseilta valmistuneet vastasivat saavuttaneensa aikuiskursseilta valmistuneita paremmin esimiestehtävissä toimimiskyvyn ja osaavansa englan-

ninkielisen viestinnän. Kielitaidossa kannattaa pohtia, onko annettavalla opetuksella vaikutusta eri taustoilta tuleville opiskelijoille?

4.2.4 Hätäkeskuspäivystäjätutkinto

Toisin kuin vuoden 2007 tutkimuksessa nyt hätäkeskuspäivystäjätutkinnon suorittaneet olivat oppineet tärkeinä pitämänsä asiat hyvin. Opetuksen tason voidaan arvioida parantuneen, sillä peräti 11 tutkinnon 26 tavoitteesta oli opittu keskimäärin paremmin kuin vuoden 2007 tutkimuksessa, nyt erittäin hyvin. Kuitenkin vielä kahdeksan tutkinnon tavoitteista, joita pidettiin erittäin tärkeinä, ei ole opittu niin hyvin kuin muita yhtä tärkeinä tavoitteita. Tutkinnon suorittaneet ovat joko kriittisempiä tai realistisempia itseään kohtaan kuin pelastajat ja alipäällystö. Annetusta palautteesta ei ole enää luettavissa kriittisyyttä saatua opetusta kohtaan. Opetuksen järjestämisellä Kuopiossa, Helsingissä tai monimuoto-opetuksena ei ollut vaikutusta tuloksiin.

4.3 Yhteenveto

Kaikkien tutkintojen tavoitteita pidettiin yleisesti ottaen tärkeinä lukuun ottamatta muutamia poikkeuksia. Kaikkia pelastaja- ja alipäällystötutkintoihin lisättyjä uusia tavoitteita pidettiin erittäin tärkeinä työelämän kannalta. Pelastajatutkinnon tavoitteista valistusta, asuinrakennusten palotarkastuksia, omatoimisen varautumisen ja väestönsuojelun sekä vapaaehtoisen palokuntatoiminnan perusteiden tuntemista ei pidetty enää tärkeinä. Näistä muita paitsi palotarkastuksia pidettiin tärkeinä vuoden 2007 tutkimuksessa. Alipäällystötutkinnon tavoitteista ei pidetty tärkeänä varautumisen perusteiden tuntemista. Päällystötutkinnon tavoitteista ruotsinkieltä ei pidetty tärkeänä. Muita tavoitteita pidettiin yhtä tärkeinä tai tärkeämpinä kuin vuoden 2007 tutkimuksessa. Hätäkeskuspäivystäjätutkinnon kaikkia tavoitteita pidettiin tärkeinä. Alipäällystö-, päällystö- ja hätäkeskuspäivystäjätutkinnoissa tärkeinä pidettyjen aiheiden määrä on lisääntynyt vuoden 2007 tutkimuksesta.

Lähes kaikki tutkinnon tavoitteet on opittu tai saavutettu hyvin lukuun ottamatta muutamia poikkeuksia. Niitä tavoitteita, joita ei ole opittu hyvin, ei pidetty myöskään tärkeinä. Kaikki pelastaja- ja alipäällystötutkintoihin lisätyt uudet tavoitteet oli opittu hyvin tai erittäin hyvin. Pelastajatutkinnon suorittaneet eivät ole oppineet hyvin omatoimi-

sen varautumisen ja yleisen väestönsuojelun perusteita eikä vapaaehtoisen palokunta-toiminnan perusteita. Alipäällystötutkinnon suorittaneet olivat oppineet kaikki tutkinnon tavoitteet vähintään hyvin. Pääallystötutkinnon suorittaneet eivät omasta mielestään oppineet hyvin ruotsia, englantia eivätkä monikansallisessa ja –kulttuurisessa ympäristössä toimimista. Pääallystö- ja hätäkeskuspäivystäjätutkinnon suorittaneiden mielestä he eivät olleet oppineet tai saavuttaneet tutkinnon tavoitteita niin hyvin kuin miten tärkeinä he tavoitteita pitivät.

Pelastajantutkinnon yleisenä kehitysehdotuksena mainittiin tutkinnon saaminen terveydenhuollon ammattinimikkeisiin. Kuten vuonna 2007 toteutetussa tutkimuksessa edelleen toivottiin, että käytännön harjoitteet toteutettaisiin työelämää vastaavilla vahvuuksilla. Opetusaiheista toivottiin lisäävän ensihoidon osuutta. Käytännön harjoittelua, kädentaitojen harjoittelua, työvälineiden käyttöä ja käsittelyä toivottiin myös lisäävän.

Alipäällystötutkinnon opetuksessa toivottiin lisääväksi johtamisharjoituksia pelastajaoppilaiden kanssa. Harjoitusalueen käytön ja PRONTOn opetuksen lisäämistä toivottiin.

Pääallystötutkinnon yleisinä kehitysehdotuksina mainittiin insinööritutkinnon vaatimusten poistamista, suuntautumisvaihtoehtojen luomista ja yleistä vaatimustason nostoa. Opetusaiheista haluttiin lisäävän käytännön tilanteissa johtamista, taloutta ja hallintoa sekä viranomaisyhteistyötä.

Hätäkeskuspäivystäjätutkinnon opetuksessa toivottiin lisäävän käytännön opetusta ja harjoittelua (jo heti opintojen alussa). Poliisin toimialan opetusta toivottiin lisäävän ja pelastustoimen opetusta toivottiin enemmän käytännön työn mukaiseksi.

Yleisesti ottaen Pelastusopiston tutkintojen sisällöt vastaavat hyvin tai erittäin hyvin työelämän tarpeita. Lisäksi Pelastusopistosta valmistuneet opiskelijat osaavat hyvin tai erittäin hyvin opetussuunnitelmissa mainitut asiat. Alipäällystö- ja hätäkeskuspäivystäjäopetuksessa tulokset ovat parantuneet vuoden 2007 tutkimukseen verrattuna.

LÄHTEET

Kokki, E. 2007: *Onko Pelastusopiston opetus tarkoituksenmukaista?* Pelastusopiston julkaisu B: 3/2007.